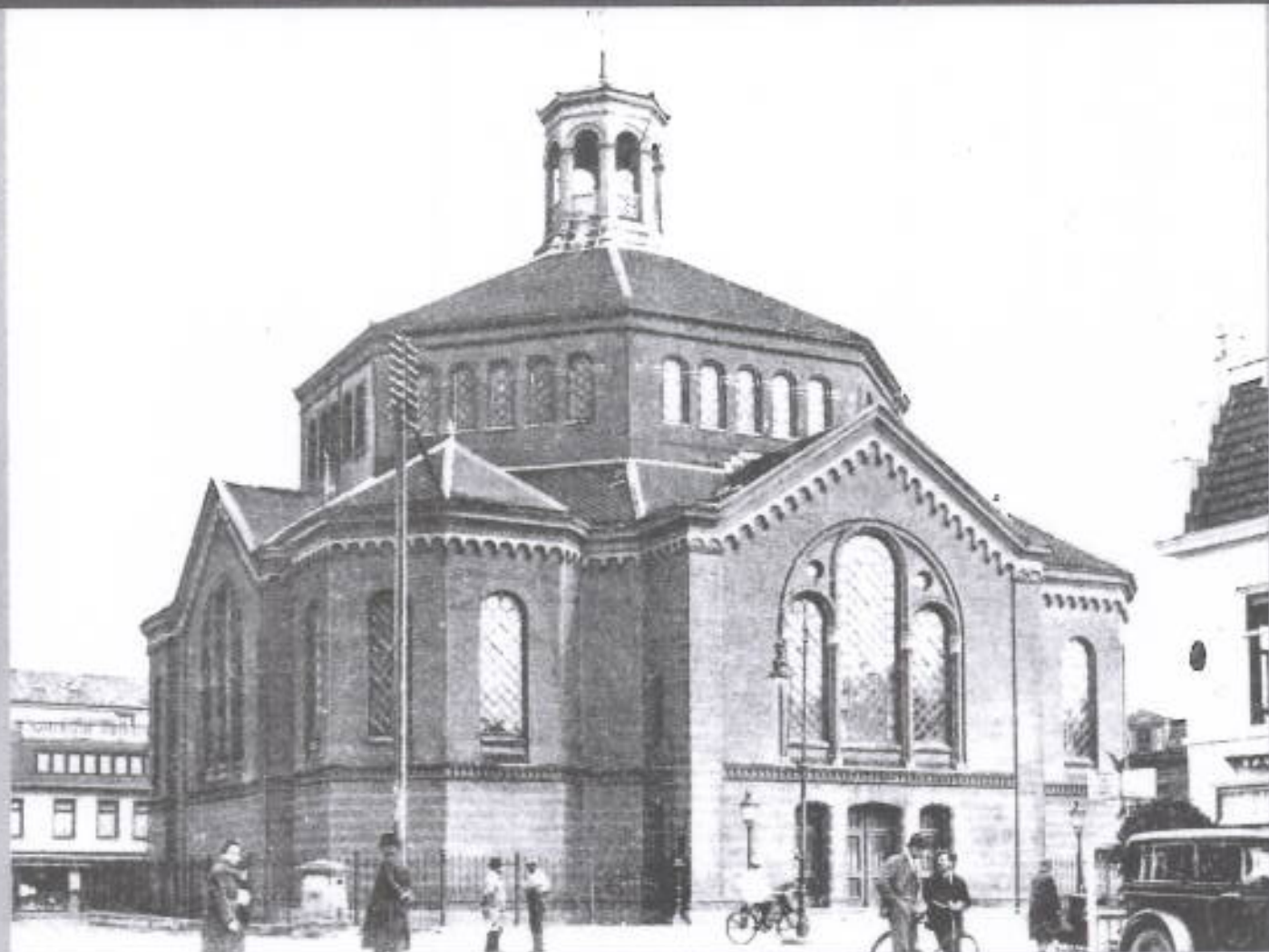

Nummer 9 September 1999

Vereniging Historisch Purmerend

Vereniging Historisch Purmerend

v/h Oudheidkamer van Purmerend
opgericht 26 maart 1942

Correspondentieadres:

Postbus 571
1440 AN PURMEREND

Bestuur:

Voorzitter:	C. van der Linden	0299 - 423146
Secretaris:	A. Joosten	0299 - 423315
Penningmeester:	J. Korver	0299 - 648818
2 ^e Secretaris:	mw. G. Platell-Hoogland	0299 - 471689
Ledenadministratie:	mw. M. de Boer-Schouw	0299 - 428964
Historicus:	B. de Lange	0299 - 431294
Bestuurslid:	H. Meines	0299 - 666888
Bestuurslid:	F. Beijert	0299 - 432052

Ledenadministratie: M. de Boer-Schouw
Goudenregenstraat 75
1441 HG Purmerend

Redactie: G. Platell-Hoogland
Jasmijnstraat 48
1441 JX Purmerend

Namens de *Vereniging Historisch Purmerend* hebben zitting in het bestuur van het *Purmerends Museum*:

P.R. Buurmans
E. de Hilster
S. Rem

Postbank: 311.95.43
Bank ING: 68.19.13.002
t.g.v. *Vereniging Historisch Purmerend*.

Verenigingsruimte in *De Ark*,
adres: Wilhelminalaan 1, Purmerend, 2^e verdieping, er is een lift.
elke EERSTE dinsdag (5 oktober, 2 november, 7 december 1999, 4 januari,
2 februari, 7 maart, 4 april en 2 mei 2000) open van 20.00 tot 22.00 uur.

Foto omslag

De Nicolaaskerk aan de Kaasmarkt.
(ansichtkaart uit verzameling Ber de Lange)

VAN DE REDACTIE

Dit is de laatste editie van het periodiek van de *Vereniging Historisch Purmerend* dit jaar en tevens de laatste van deze eeuw. Dankzij de bijdragen over verschillende onderwerpen uit de geschiedenis van de Marktstad neemt onze kennis toe. Onderwerpen uit een recent en uit een verder verleden. Verhalen over mensen, een gebouw, een wapen en over andere onderwerpen bieden voor elk wat wils. Het periodiek is er voor de leden en andere geïnteresseerden in de geschiedenis van Purmerend. Het is plezierig dat de onderzoekers/schrijvers ons deelgenoot maken van hun onderzoeksresultaat of verhaal. Wij hopen dat de goede voorbeelden doen volgen. Uw bijdrage voor het eerste periodiek in de nieuwe eeuw kunt u nog deze eeuw inleveren bij een van de redactieleden. Veel leesplezier!

Gerda, Marian en Fred

VAN DE VOORZITTER

We hebben als bestuur weer een druk seizoen achter de rug. Ook het komende seizoen biedt naar mijn idee voor elk wat wils.

Op verzoek van de *Stichting Purmerend Marktstad* heeft de *Vereniging Historisch Purmerend* net als vorig jaar de Purmerender Feestweek mogen openen. De dia-voorstelling van zaterdagavond 4 september is zondagmiddag 5 september herhaald, vooral bedoeld voor de ouderen.

De belangstelling voor de geschiedenis van Purmerend neemt toe. Dat blijkt uit de groei die het ledental doormaakt. Onze vereniging telt inmiddels meer dan 1350 leden en is daarmee de grootste van de Marktstad heb ik mij laten vertellen. Ik hoop nog steeds dat we in de loop van het eerste jaar van het volgende millennium het tweeduizendste lid kunnen noteren. U weet het, met een telefoontje naar de ledenadministratie kan een nieuw lid zich aanmelden.

Na een heel lange periode waarin de contributie niet is gewijzigd, ont kwam het bestuur er niet aan de gewone algemene ledenvergadering van dit jaar te verzoeken de contributie met ingang van het seizoen 2000/2001 te mogen verhogen van twintig naar vijftiengulden. Voor toegang tot een diavoorstelling betaalt een niet-lid met ingang van 2000 vijf gulden.

De *Vereniging Historisch Purmerend* heeft sinds juli 1999 nieuwe statuten. Om die te kunnen vaststellen ten behoeve van de notariële akte waren er twee speciale algemene ledenvergaderingen noodzakelijk. De vorige statuten zijn tientallen jaren van kracht geweest. Modernisering van de juridische kant van het verenigingsleven was door de enorme groei van de *Vereniging Historisch Purmerend* nodig.

Ik hoor graag in de loop van het seizoen 2000/2001 wat u van de activiteiten van de vereniging vindt. Wat is naar uw mening geslaagd, wat kan beter en wat mist u? Het bestuur van de *Vereniging Historisch Purmerend* wil met uw hulp zo goed mogelijk de aandacht voor en de bestudering van de geschiedenis van Purmerend bevorderen. Ik wens u een historisch seizoen.

Cees van der Linden

Programma 1999 – 2000

Het bestuur heeft opnieuw een gevarieerd programma samengesteld, waarin naar ons idee voor ieder wat bij is. De diavertoningen worden op één na (*deze is in De Doele*) gehouden in Concordia, Koemarkt 49, Purmerend. De

aanvang van de avonden is 20.00 uur en van de middagen 14.00 uur.

Leden hebben gratis toegang op vertoon van hun lidmaatschapskaart 1999/2000.

Andere bezoekers betalen een bijdrage in 1999 van f 4,00, in 2000 van f 5,00 per voorstelling.

Eventuele wijzigingen worden in de kranten bekend gemaakt.

WOENSDAG 13 OKTOBER 1999
20.00 uur

NACO

De geschiedenis van de NACO door Piet Kemper en Piet Picstoor. Het verhaal is van nieuwe dia's voorzien.

WOENSDAG 10 NOVEMBER 1999
20.00 uur

175 JAAR NOORDHOLLANDS KANAAL

Naar aanleiding van het 175-jarig bestaan een dia-lezing over het in 1824 geopende 'Groot Noordhollandsch Kanaal', later Noordhollands kanaal. Het is een dia-serie die niet alleen bestaat uit water en boten. De serie omvat de ontwikkeling van het kanaal door de veranderende scheepvaart, (sluis)bruggen en aanliggende straten met hun gevelwanden. Ook aandacht voor bedrijvigheid van ondernemingen die zich er langs vestigden. Het kanaal is en was een beeldbepalende waterloop van de stad.

DINSDAG 14 DECEMBER 1999
20.00 uur

GESCHIEDENIS VAN DE WATERSCHAPPEN

De heer Pielage, van waterschap *De Waterlanden*, verzorgt een diavoorstelling over de geschiedenis van het beheer van water.

ZONDAG 16 JANUARI 2000
14.00 uur

HISTORISCHE MARKT

Op deze eerste verenigingsactiviteit in de nieuwe eeuw is materiaal te zien en te koop uit en over vervlogen tijden. De vereniging staat er met boeken, fotoboeken, ansichtkaarten en voorwerpen uit en over Purmerend. Leden en anderen tonen hun verzameling over Purmerend. Ruilen, kopen en ver-

kopen om verzamelingen te completeren of om gewoon iets te hebben over of uit de geschiedenis van Purmerend. Gratis tafels voor de presentatie van ruil- of koopwaar zijn beschikbaar. Telefonische aanmelding voor 1 januari 2000 bij bestuurslid A. Joosten.

DONDERDAG 24 FEBRUARI 2000
20.00 uur
 en **ZONDAG 27 FEBRUARI 2000**
14.00 uur

DE NA-OORLOGSE WIJKEN

Purmerend heeft vanaf 1945 eerst geleidelijk en daarna in versneld tempo, een enorme groei doorgemaakt. De Marktstad had in 1950 ongeveer 7.000 inwoners en telt er eind 1999 zo'n 70.000.

Achtereenvolgens werden ontwikkeld Zuiderpolder, Overwhere, Wheermolen, Overwhere Noord, Molenkoog, De Gors en De Purmer. Weidevenne is sinds enkele jaren in ontwikkeling. De diaserie omvat het verdwenen landschap waar de woningen zijn gebouwd en ontstaan en ontwikkeling van de wijken.

ZONDAG 16 APRIL 2000
14.00 uur in De Doele

DE DOELE 350 JAAR

Vincent Nijenhuis schrijft een boek over de geschiedenis van *De Doele*. Deze zondagmiddag vertelt hij met behulp van dia's over ontstaan en gebruik van *De Doele*. De diavertoning is in *De Doele!*

ZONDAG 21 MEI 2000
14.00 uur

PUZZELWANDELTOCHT

NAAM VERENIGINGSBLAD!

Het verenigingsblad dat u nu in handen heeft, ontbeert een naam. De heer Ellenbroek vroeg tijdens de speciale algemene ledenvergadering op 16 juni 1999 hiervoor aandacht. Ook in de redactie en het bestuur was het ontbreken van een naam al eens aangekaart. Het verenigingsblad verdient een naam. Een titel die vanzelfsprekend verwijst naar de Purmerendse geschiedenis.

Daarom deze oproep aan alle leden: doe een voorstel voor een passende naam voor het tijdschrift dat u net bent gaan inkijken of lezen. Voor de aandrager van de naam die straks het tijdschrift siert, is er een passende blijk van waardering. Richt uw schriftelijke suggestie voor 1 februari 2000 aan het bestuur van de *Vereniging Historisch Purmerend*.

WOENSDAG 3 MEI 2000
20.00 uur
 en **ZONDAG 7 MEI 2000**
14.00 uur

PURMEREND IN DE TWEEDE WERELDOORLOG

Henk Meines en Fred Beijert hebben een diavoorstelling samengesteld uit vooral uniek materiaal.

Activiteiten Purmerends Museum

Simon Rem, bestuurslid Purmerends Museum

Begin dit jaar heeft het museum door schenking en bruikleengeving de collectie Purmerends Aardewerk met twintig objecten uitgebreid. Het museum is uitermate ingenomen met de aanwinsten van Haga en Purmerend (Gebr. Vet), omdat het vrij moeilijk is producten van deze fabrieken te bemachtigen. De meest recente aankoop (bij veilinghuis Sotheby's) is een bijzondere vaas van Lannooy. Het museum is in onderhandeling met een particuliere verzamelaar uit Duitsland om een collectie Purmerends Aardewerk aan te kopen.

De tentoonstelling *Simon de Heer (1885-1970) een Beemsterling verbeeldt zijn wereld* is tot en met 10 oktober 1999 te bezichtigen. Het werk van Simon de Heer bestaat uit olieverfschilderijen, gouaches, etsen en tekeningen. Met veertien afbeeldingen is Purmerend ook vertegenwoordigd. Curieus is de ets van de Beemsterbrug en Where, die destijds is gebruikt voor het maken van een Ansichtkaart, waarvan de opbrengst ten goede kwam van het Crisis Comité Purmerend 1932-33. De bezoekers die nog willen nagenieten kunnen het boek *Simon de Heer (1885-1970) Tekeningen – Etsen – Schilderijen* voor f 49,95 kopen. Een leuke cadeausuggestie is één van de drie originele etsen (Sint Bavo kerk te Haarlem, Beemsterbrug en Zwolle), die voor f 50,00 per stuk te koop zijn.

In een permanente opstelling zijn ruim 180 kaarten uit de prentbriefkaarten-collectie van het museum te zien. De selectie – verdeeld over 16 panelen – belicht verschillende facetten van het oude Purmerend. De meeste kaarten zijn uit de periode 1900-1920. In één van de volgende edities van het verenigingsblad zal Eef de Hilster aandacht besteden aan de beschrijving van de gehele collectie. Deze collectie bestaat op dit moment uit ruim 1300 kaarten, waarvan er circa 750 een verschillende afbeelding hebben.

Tijdens de zomer is een presentatie over slot Purmersteijn en de resultaten van de recente opgravingen tot stand gekomen.

Najaar 1999 staat de tentoonstelling *Jacob Jongert – Huisstijlen* op het programma. Jacob Jongert (1883-1942), die enige tijd les heeft gegeven aan de *Stadsteekenschool* in Purmerend, kan tot een van de grondleggers van zogeheten huisstijlen worden gerekend. Zijn eerste huisstijl produceerde hij voor de Purmerends firma Wed. G. Oud. Verder toont de tentoonstelling aan dat de grafische sector nog steeds van groot belang is voor Purmerend. Bij de tentoonstelling zal tevens een boek worden gepresenteerd met de memoires van Jac. Jongert.

Er zijn plannen om in 2000 in een tentoonstelling aandacht te geven aan het *Garrelsorgel* van de Koepelkerk met het oog op het plan tot restauratie en andere Garrelsorgels in Nederland. Ook kunnen andere Purmerendse orgels (Witte en Bätz) hierbij betrokken worden.

Uit vragen van publiek blijkt dat er geen moderne prentbriefkaarten van de stad verkrijgbaar zijn. Door een initiatief van het Pijpenkabinet in Amsterdam is het museum in staat gesteld een aantal kaarten te laten drukken. In het najaar zullen kaarten beschikbaar zijn met afbeeldingen van het Purmerends

Museum, het Weeshuis, de veemarkt en een drietal kaarten betreffende de museumcollectie.

Onlangs constateerde het museum dat de catalogus *Purmerend Jugendstil Aardewerk 1895-1907* (1995), op een veiling te koop werd aangeboden. Het museum beschikt echter nog over een behoorlijke voorraad van deze catalogus die in het museum te koop is voor f 45,00.

Het Purmerends Museum is gevestigd in het voormalige stadhuis aan de Kaasmarkt en heeft het Certificaat Geregistreerd Museum.

In het zomerseizoen (1 mei tot en met 31 oktober) dinsdag tot en met vrijdag open van 10.00 uur – 16.00 uur en zaterdag en zondag van 13.00 uur – 17.00 uur.

In het winterseizoen (van 1 november tot en met 30 april) is het museum op woensdag, zaterdag en zondag van 13.00 uur – 16.00 uur open. De toegangsprijs is f 3,50 voor volwassenen; 65+ / CJP / kinderen tot twaalf jaar f 2,50. Het groepstarief (vanaf 20 personen) is f 2,50/f1,50 per persoon. Donateurs, houders van een Museumjaarkaart en leden van de VHP hebben gratis toegang.

350 jaar De Doele

Vincent Nijenhuis, werkt aan de geschiedschrijving van 350 jaar De Doele

In het jaar 2000 bestaat *De Doele* 350 jaar. Eigenaar Tom Groot wil dit op gepaste wijze vieren. In april 2000 komt er een boek uit dat gaat over het 350-jarig bestaan van *De Doele*. Daarnaast staan diverse activiteiten gepland om dit heuglijke feit extra te benadrukken.

Inleiding

In 1610 was Purmerend een klein stadje gelegen in een uithoek tussen allemaal water. Vanaf 1612 (droogmaking van de Beemster) kwam daar verandering in. Vijftien jaar later was Purmerend het centrum van weilandgebieden. Door deze centrumfunctie en vooral ook door de markten, bloeide Purmerend geweldig op. In 1643 verwierf de marktstad het recht om een paardenmarkt te houden, overigens na veel andere verkregen marktrechten. Dit gecombineerd met de vele bezoekers, die vaak per paard en wagen de markt bezochten, resulteerde erin dat in 1644 een speciale commissie Alkmaar bezocht om te zien hoe daar een paardenstal was gebouwd. Na 1645 werd de stad uitgelegd, dat is buiten de bestaande muren uitgebreid. Het beloop van de vestingwallen werd aangepast met vijf bastions te weten:

- op het Looiersplein;
- ten zuiden van de Sluis;
- op het Schoolplein;
- op de hoek van de Nieuwe Gracht;
- bij de Algemene Begraafplaats.

In 1650 was Purmerend de derde markt benoorden het IJ, na Hoorn en Alkmaar.

In een kleine 50 jaar was Purmerend

van een nietszeggend stadje tot een belangrijk marktcentrum geworden. Kortom, een successtory van de eerste orde.

De vroegste geschiedenis: *De Stadspaerdestal*

In januari 1649 werd met de bouw begonnen, nadat het bestek op 31 oktober 1648 op papier was gezet en op 11 januari 1649 door de Vroedschap was goedgekeurd. Tegen het einde van dat jaar werd Lolke Claeszoon de eerste gebruiker. Van huurder was niet direct sprake, het was meer tegen een geringe vergoeding in *De Stadspaerdestal* aanwezig zijn. Hij was daar niet lang, want de uit Friesland afkomstige Lolke had al snel "mot" met de gemeente. Hij had, voordat hij in *De Stadspaerdestal* kwam, een twijfelachtige reputatie. Zo werd hij bijvoorbeeld op 14 juni 1649 voor de rechtbank gedaagd voor ongeoorloofd handelen in kocien. Begin 1650 werd hij gesommeerd het pand te verlaten en op 12 mei 1650 werd *De Stadspaerdestal*, voordat het gebouw helemaal gereed was, verhuurd. In 1652 was de bouw klaar. De namen van pachters tot 1672 ontbreken. In 1672 werd melding gemaakt van een zekere Jan Janszoon Oons. Hij moest

De Stadspaerdestal, zoals het gebouw heette, opruimen. Hij had er een puinhoop van gemaakt. De pachtprijs was op dat ogenblik f150,00 per jaar.

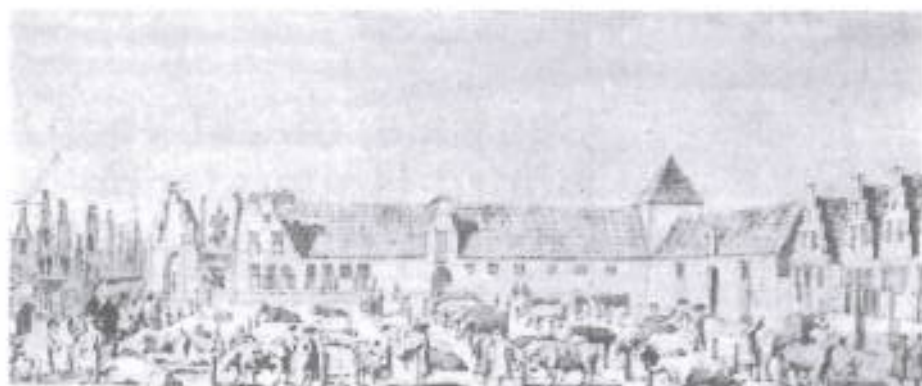
In 1680 werd het pand onder handen genomen en naar alle waarschijnlijkheid uitgebreid, omdat er in de Thesaurierboeken van de gemeente staat dat er op 3 januari 1681 voor ruim f 871,00 aan hout werd uitgegeven aan de nieuwe *Stadspaerdestal*. De totale uitgaven bedroegen ruim f 3000,00 aan materiaalkosten en f 528,00 aan arbeidsloon. Vermeldenswaard is, dat ook aan de inwendige mens werd gedacht. Voor de arbeiders werd in de periode van verbouw/aanbouw voor ongeveer f120,00 aan bier uitgegeven. Drinkwater was toen niet zuiver, men dronk liever bier. Door de renovatie en aanbouw schoot de huurprijs omhoog naar f 300,00.

Jacob Pels meldde zich in 1685 als de nieuwe huurder van de herberg en paardenstal.

De Doele kende vele pachters. Opvallend is dat in 1706 de huur omhoog gaat naar f 400,00. Het lijkt door de stijging waarschijnlijk dat er weer een verbouwing of aanbouw heeft plaatsgevonden. Hendrik Denijs was de eerste pachter die f 400,00 moest betalen. Heel langzaam zakte de huurprijs in. In 1758 was de huurprijs gezakt tot f 250,00 per jaar. Het gebouw verkeerde in slechte staat en de gemeente ging er wat aan doen.

Een nieuw gebouw: *De Doele(n)*

In 1760 bracht de gemeente, door achterstallig onderhoud, geen huur meer in rekening aan de huurder. In de zogeheten resolutieboeken wordt het complex "een bouwval" genoemd. Besloten werd tot het afbreken en opbouwen van het complex. Vanaf dat moment, 1761, werd het gebouw *De Doele(n)* genoemd. Dat deze naam was ontleend aan de activiteiten van de stadsschutterij is duidelijk. Het oefenen in het schieten op een *doel* was een veel uitgevoerde activiteit van de schut-

ters. Dit was niet alleen een sport, maar hield veel meer in. De schutterij had namelijk tot taak de stad Purmerend en haar bewoners te beschermen tegen geweld en oproer. Zij kreeg haar orders van de burgemeesters – er waren er meer dan één – van de stad. De schutterij oefende op het groendeel voor *De Doele*, waarna het een en ander werd genuttigd in de herberg. Op 22 november 1765 vergaderde de krijgsraad van de schutterij voor het eerst in *De Doele*. Zeventien jaar later, op 26 april 1782 verliet de krijgsraad de krijgsraadkamer in *De Doele*, om in een ander etablissement te gaan vergaderen. Na de herbouw van het complex werd Jacob Lempe de nieuwe huurder. In april 1761 werd hij aangeslagen voor f 100,00 per jaar. Lempe – van gereformeerde huize, een eis die het gevolg was van de reformatie – kwam vanaf oktober 1761 een huurperiode overeen van zes jaar en een huur van f 350,00 per jaar. Het was opvallend dat hij alle hulp kreeg van het stadsbestuur. Hij kreeg een gratis poorterschap van de stad, wat betekende dat hij goederen in en uit de stad kon brengen zonder daarvoor te betalen. Tevens werd besloten dat alle vergaderingen en maaltijden van de vertegenwoordigers van de polders in *De Doele* werden gehouden.

op reis door Europa en wilde graag een deel van Noord-Holland zien. Hij logeerde in Amsterdam. Zijn route liep via Buiksloot, Broek in Waterland, Monnickendam tot aan Purmerend. Om 13.30 uur kwam hij in Purmerend aan en maakte eerst een stadswandeling. Hij bezocht de gereformeerde kerk, waar orgelspel klonk, daarna bracht hij een bezoekje aan de Lutherse kerk. Ook in deze kerk klonk orgelspel. Bij mevrouw Blijdenberg, echtgenote van officier Blijdenberg van de schutterij, kreeg hij een verfrissing. Wat moet dat voor deze vrouw een fantastische belevenis zijn geweest. Daarna ging hij naar de katholieke kerk, waar onder het spelen van het orgel het *Te Deum Laudamus* werd gezongen. Via de Beemsterpoort, over de Weerwal, naar de Beestenmarkt wandelde de koning tot bij *De Doele*. Beneden in de grote Kamer was de tafel gedekt met 13 couverts. De koning gedroeg zich als een gewoon man. Vanwege de warmte liet hij de ramen openzetten, zodat de mensen die waren gekomen hem beter konden zien. Hij liet ook de deuren openen, zodat iedereen binnen kon komen om alles goed te zien. Na het eten ging de koning nog even naar de Kolfbaan, waar mensen bezig waren met kolven. Ook hieraan deed de koning gewoon mee.

wat de mensen hadden gemaakt, vaak per straat, goed te kunnen bekijken. Herbergier Van Assen liet na zijn vertrek in 1781 een chaos achter in *De Doele*. Frederik Scholte, de nieuwe huurder die na een verandering van *De Doele* in 1781 een huur van f 500,00 moest gaan betalen was woest. Hij eiste dat Van Assen *De Doele* op eigen kosten zou herstellen, wat ook gebeurde.

De Doele verkocht

Op 31 augustus 1814 besloot de toenmalige gemeenteraad *De Doele* en meerdere gebouwen te verkopen, omdat het onderhoud ervan te veel op de begroting drukte. Het was een zekere Gerrit Janszoon die het complex in eigendom kreeg. Enige jaren later kwam *De Doele* in bezit van de familie Kimman. In het begin van de jaren veertig van de vorige eeuw trouwde Dina Kimman, die het logement in bezit had, met Jan Munnikhuis, wiens vrouw, Trijntje Portegies, enige jaren daarvoor was overleden. Doordat Jan Munnikhuis met Dina trouwde werd Jan nu logementhouder. In 1888 kwam Jan Munnikhuis te overlijden en *De Doele* werd publiek verkocht. In Schuitemaker's Purmerender Courant stond de volgende aankondiging:

"In het laatst van de maand oktober as, zal op nader te bepalen dag en plaats – wegens sterfgeval van den Eigenaar, den heer J. Munnikhuis – Publiek worden verkocht:

Het van ouds bekende logement

"DE DOELE"

met ruime Concertzalen, Stallingen en grooten Tuin, gunstig gelegen aan de Veemarkt te Purmerend, ter grootte van 42 a. 80 c.

Bezichtiging op iederen Donderdag van 's morgens 10 tot 4 uur, mits vooraf belet vragende, bij de bewoners, den Heer E. Graafstal, Makelaar, of den ondergeteekende

*N. Duncan
Notaris."*

Hoog bezoek

Op 4 juli 1768 kreeg *De Doele* koninklijk bezoek. De Deense koning Christiaan VII van Denemarken en Noorwegen kwam eten in *De Doele*. Anderhalf uur had Purmerend de eer deze koning te ontvangen. Hij was op dat moment

Vijf jaar later, op 21 juli 1773, was er weer hoog bezoek. Stadhouder Willem V deed onze stad aan en leste zijn dorst in *De Doele*. Veel meer deed hij niet. De stad was bij deze gelegenheid fantastisch versierd. De stadhouder liep op zijn gemak door de stad om alles

Uiteindelijk was het de gemeente die *De Doele* kocht voor f 31.087,00. De familie Hupkes werd de eerste huurder. Al snel bleek dat *De Doele* aan een

flinke verbouwing toe was. In 1891 kwamen de eerste plannen om de zalen grondig aan te pakken. Vijf plannen kwamen op tafel, van een zeer eenvoudige inrichting tot het verbouwen van de zalen tot een concertzaal met een tribune. Uiteindelijk koos de gemeente, zeer tegen de wil van vele Purmerenders, ervoor niet tot een gehele verbouwing over te gaan. Het gebouw werd alleen gerestaureerd voor een bedrag van f 4000,00.

De twintigste eeuw

Rond de eeuwwisseling werden twee nieuw paardenstallen langs de Plantsoenstraat gebouwd. De tweede stal werd in september 1902 gegund aan W. Tadema voor f 2727,00. In deze tijd werden ook de oude stallen opgeruimd en in 1900 werd het groendeel voor *De Doele* ingericht als marktterrein. Op de plaats waar de oude stallen stonden, werd alles bestraat en als marktterrein ingericht en er werd een zoetwaterpomp geslagen. Vanaf dit moment was de Koemarkt zo ingericht zoals vele Purmerenders dit prachtige plein kenden, voordat de Nukahal werd gebouwd.

In 1905 overleed S.A. Hupkes en zijn vrouw nam de honneurs waar. Zij overleed in 1913. In 1913 kwam haar zoon Nicolaas Cornelis Hupkes in *De Doele*. Het onderhoud hield over het algemeen niet over. De gemeente trok daar op jaarbasis slechts ruim f 100,00 voor uit. Voor elk extra bedrag moest de heer Hupkes telkens een verzoek richten aan het college van B en W. De plankenvloer was ook in slechte staat. De gaten zaten erin. De ouders sliepen in het oudste gedeelte van *De Doele*, daar waar nu de familie Groot woont. De kinderen Hupkes sliepen boven de ingang.

De Doele werd voor vele activiteiten gebruikt. Er was een schietvereniging. Het stedelijk orkest oefende er. In de muziktent – die later werd verhuisd naar de Nieuwe Gracht en nu helaas niet meer bestaat – die in *De Doele*tuin stond werden uitvoeringen gegeven. Er vonden vergaderingen plaats van allerlei verenigingen en instanties, toneeluitvoeringen en tentoonstellingen.

Op de Lat

Als een van de belangrijkste en oudste activiteiten gold het kegelen. Op 1 november 1899 werd in *De Doele* een kegelclub opgericht, genaamd *Op de Lat*. De club telde 8 leden, te weten: J. Nijssen, V.d. Aardweg, D. Smelik, H. Hupkes, W. Zadeits, J. van Beek, Paardekoper en De Wolf. Er kon maar op één baan gekegeld worden. Dat leverde veel problemen op. Er werden vele pogingen in het werk gesteld om een tweede baan te krijgen, maar dat lukte niet, vooral vanwege het ontbreken van financiële middelen. Van

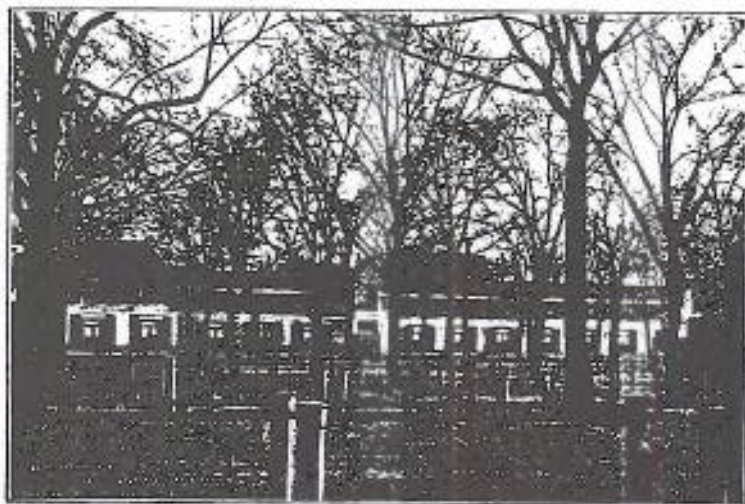
1924 tot 1936 werd er niet gekegeld. Op 8 april 1936 wordt de kegelclub *Op de Lat* heropgericht. De club kende 15 leden, te weten: G. J. Vrijburg, H. S. Droog, G. J. Hoefman, A. van Keulen, P. Parlevliet, J. Zeeman, N. de Haan, K. Duizendstra, J. Lakeman, M. v.d. Woude, N. C. Hupkes, G. L. Damman, W. Advocaat, D. Switzer en J. L. Postema. De baanhuur was toen f 3,00 per keer, de ballenjongen kostte toen f 2,00 per avond en de contributie bedroeg f 0,40 per week. In 1937 kwamen er twee kegelbanen bij. Dit kon worden gerealiseerd via contribu-

Hotel „DE DOELEN”.

Café-Restaurant en Stalhouderij.

Veemarkt,

PURMEREND.

S. A. HUPKES.

Dit Hotel wordt aan Buitenlandsche Marktbezoekers ten zeerste aanbevolen. – Tevens beveelt hij zich aan tot aankoop van

Prima kwaliteit Noord-Hollandseh Vee.

tieverhogingen en renteloze voorschotten. Ook in de naoorlogse jaren bleef *Op de Lat* De Doele trouw. In 1965 werd in samenwerking met kegelclub *Op de Plank* twee nieuwe kegelbanen aangeschaft voor de somma van f 5000,00, dus f 2500,00 per club. In 1970 werden beide banen, na realisering van de automatische kegelinstallatie, verkocht aan de nieuwe pachter van De Doele, de heer T. Groot. Op dit moment telt *Op de Lat* tien leden, te weten: A. R. de Wolf, C. Akkerman, P. van Munster, J. van Beckum, W. Boogaard, W. Gaertner, J. v.d. Nes, C. Saaf, C. Veerman en C. van Vliet. In de eerste week van komende november viert de kegelclub haar eeuwfeest met toernooien en een receptie op 5 november 1999.

In de jaren dertig is het echt krap aan wat geld betreft. Na verkiezingen werden door de gemeente de houten verkiezingsborden gebruikt om allerlei zaken te verbouwen in en aan De Doele. Ook werd bijvoorbeeld een stukje blik gebruikt om een gat in een stoel op te vullen. De familie Hupkes zat dan wel goedkoop maar het gebouw werd danig verwaarloosd. Misschien was dit onder meer wel de reden waarom de heer Hupkes niet wilde vlaggen op het moment dat in de jaren dertig de dochter van burgemeester Cramwinckel trouwde met de zoon van burgemeester Wendelaar van Alkmaar. Kosten noch moeite werden gespaard om het allemaal zo goed mogelijk te laten slagen. Er werd een rode loper uitgelegd van het raadhuis naar de Lutherse Kerk. De familie Cramwinckel bepaalde wat er allemaal in De Doele moest gebeuren en dat stak de heer Hupkes natuurlijk ook. Overal moesten mooie rieten stoelen komen en er werd een zeer chique diner geregeld. En na de trouwerij werd alles natuurlijk weer weggehaald.

In de oorlog zaten er veel Duitsers in De Doele en werd het gebruikt als opslag voor suiker en meel. Duizenden kilo's lagen opgeslagen op de toch al niet sterke vloer van de Doelezalen. In de Voorzaal lag het suiker en in de Achterzaal lag het meel, hierdoor is de

vloer een eind (ongeveer 10 cm) gezakt. De kinderen pikten wel veel meel en suiker uit de zakken, het mes werd erin gezet en de zakken van de jassen werden gevuld met suiker en meel van de Duitsers.

Tijdens de septemberfeesten waren er diners voor de mensen van de veentoonstelling. De harddraverij sloot hun festijn ook altijd af in De Doele.

Toen in 1960 (in het kader van 550 jaar stadsrechten) de Stadsfeesten plaatsvonden, wilde de heer Hupkes de mensen niet ontvangen in De Doele. Het gebouw zag er, vooral wat betreft de verf, zeer slecht uit. Wethouder Beukenkamp kwam kijken en alles werd in de grondverf gezet, maar verder kwam men niet. Deze grondverf heeft er acht jaar opgezeten.

In 1964 kwam Rita Hupkes, met moeder Hupkes-Boon en oudste zus Stien als firmanten, in De Doele. Dit duurde tot 1968.

De familie Groot

Op 1 mei 1968 kwam de familie Groot in De Doele. De katholiek Tom Groot sr. moest op diezelfde dag in De Doele de 1 mei festiviteiten van de CPN (Communistische Partij van Nederland) helpen organiseren. In de eerste weken liet de familie uit eigen zak de Doele helemaal schilderen. De eerste huurder die Tom Groot sr. binnenhaalde was dansvereniging *Pendom*. De heer Groot rekende geen zaalhuur, want hij wilde weer reuring in de tent. De Doele moest gaan leven. Hij nodigde ook heel wat grote bands uit, zoals *The Cats*, *Tee Set* en *Golden Earrings*. Tijdens een concert van *The Cats* gingen vijftig bezoekers door de vloer. Er moest dus een nieuwe vloer in en na zes weken was dit karwei geklaard. De heer Groot organiseerde een groots feest. Buiten traden *The Shoes* op en binnen *Left Side*. Binnen waren 1500 mensen aanwezig en de heer Groot was bang dat het hele gebouw zou instorten, wat gelukkig niet gebeurde.

Door het binnenhalen van de dansvereniging haalde hij ook de carnavalsvereniging binnen. Onder leiding van voorzitter Jacques Bontje, verhuisde de

carnavalsvereniging in 1968 naar De Doele. Vanaf het begin was er ook bejaardencarnaval met in 1968 een optreden van *John Woodhouse*. De carnavalsvereniging, die in 1967 was begonnen met Ed Knaven als eerste Prins, had als eerste prins in De Doele in 1968 weer Ed Knaven. Jacques Bontje was tien jaar voorzitter daarna werd Hans Glandorf het. Deze overbekende Purmerender heeft zoals zo velen ook in De Doele gewerkt. Een andere bekende Purmerender die vanaf het begin in De Doele heeft gewerkt is Rob Wouda. Hij was de eerste barbeheerder. Hij was van groot belang voor de ontwikkeling van De Doele.

Uiteindelijk neemt Tom Groot jr. het werk van zijn vader over en in 1981 verwierf hij de eeuwig durende erfpacht en werd hij eigenaar van De Doele. Tom Groot jr. heeft in de afgelopen jaren de zaken grondig aangepakt. Eén van de laatste kronen op zijn werk is café Thomson. En Tom kennende zullen er nog wel meer verbouwingen/aankopen (misschien de Doelestallen voor een symbolisch bedrag overnemen van de gemeente) en activiteiten plaatsvinden.

OPROEP

Heeft U foto's, rekeningen, servetjes, nota's en dat soort zaken van De Doele, wilt u dan contact opnemen met Vincent Nijenhuis, telefoon 0299 - 473260 of fax 0299 - 470474.

Dit alles in het kader van het Jubileumboek over De Doele.

Uitslag puzzelwandeltocht van 16 mei 1999

Het weer werkte niet erg mee met onze puzzel wandeltocht. Het regende af en toe en het was "koud". Waarschijnlijk daardoor was de deelname iets minder groot dan vorig jaar, we hebben 129 volwassenen en 13 kinderen geteld. De vragen waren soms moeilijk met verschillende mogelijke antwoorden.

Hieronder de prijswinnaars en op veler verzoek de antwoorden met vragen.

			goede antwoorden	aantal leden
1 ^e prijs:	W. Ouburg	Speulderbos 57	23	1348
2 ^e prijs:	mw. M. van Delft	Veilinghof 44	23	1280
3 ^e prijs:	Myranda Verbruggen	Wherekant 25	22	1260
4 ^e prijs:	Evelien Bartels	Koopmansingel 4	22	1375
5 ^e prijs:	S. Slagt	Botterstraat 16	22	2248

De vragen en antwoorden:

- Er liggen 18 *ruggen* op de Koemarkt.
- De stijl van Koemarkt 12 wordt ook wel *Amsterdamse School* genoemd.
- De *Saenkanter* is gebouwd in Engelse stijl.
- Vroeger heeft op de kruising Kolkstraat/Dubbele Buurt een brug gelegen.
- In de Kuiperssteeg was vroeger een kuiperij/vatenmakerij gevestigd.
- Als instrument op *Amicitia* zijn goed gerekend harp en lier, volgens de kenners was het een lier.
- Het in chaletstijl aan de Peperstraat gebouwde pand stamt uit 1900.
- Het Stadhuis was vroeger Patroonaat, Parochiehuys of Verenigingsgebouw.
- Het fraaie gebouw aan de Kaasmarkt waarin nu *Museum Waterland* is gevestigd was van oorsprong de kaaswaag. Goed gerekend werd ook Purmerender Teekenschool.
- Vier beroepen werden in het pand Achter de Kerk 1 uitgeoefend.
- Op het pand aan de Kaasmarkt is de bijbelse voorstelling *Samson en de Leeuw* of *Daniël in de leeuwenkuil* te zien.
- De Krommesteeg bestaat uit zeven delen.
- In de punt van de gevel van 't *Broodjeshuys* in de Westerstraat is het stadswapen van Purmerend opgenomen.
- De naam Nieuwstraat is ontstaan na demping van de gracht.
- In het in Amsterdamse stijl gebouwde pand zitten twaalf ruitjes in het bovenraam.
- Het *tramstation* is gebruikt tot 1949.
- Werkmansvereniging Vooruit* bouwde de woningen in de Vooruitstraat.
- Aannemersbedrijf Swart was gevestigd aan de Vooruitstraat.
- Het Julianaplein is ontstaan in 1907 of 1909.
- Halfweg de Julianastraat dateren de woningen uit 1911.
- In het hekwerk van de trap naar de entree ziet u de initialen L.S.
- Het bastion met de stadsgracht dateert uit 1645.
- De Wolthuisingel is genoemd naar gemeentesecretaris Wolthuis.
- De beeldengroep aangebracht op de gevel van *De Rusthoeve* symboliseert de vier generaties.
- De goot van Plantsoengracht 4 wordt gedragen door zeven gootconsoles met vrouwenkopjes.

Het ledenaantal van de *Vereniging Historisch Purmerend* op 16 mei 1999 om 13.00 uur was 1319!

Belofte maakt schuld

Wim Ouburg

Was het niet vorig jaar dat ik de loftrompet stak over het door Ber de Lange geschreven boek *Purmerend en het water*? Was het niet zo dat ik toen iedereen adviseerde bij een puzzeltocht van de *Vereniging Historisch Purmerend* dit boek mee te nemen omdat daarin veel antwoorden terug te vinden waren? Was het ook niet zo dat ik toen beloofde dit jaar weer mee te puzzelen en te wandelen op zondag 16 mei? Jazeker, dat is allemaal waar. Ik heb ook beloofd weer een aantal woorden te wijden aan de puzzeltocht. En, zo is dat nu eenmaal, belofte maakte schuld!

Twijfels al bij de eerste vraag

Helemaal voorbereiden op strikvragen gaat nu eenmaal niet. Om deze toch zoveel mogelijk te ondervangen, waren wij gewapend met nog meer documentatie dan in 1998. En dat was maar goed ook, want het was de organisatie niet ontgaan dat ik veel antwoorden uit het boek van Ber de Lange had gehaald. De vragen waren dan ook aangepast. Ik had mij ook nog even vergewist van de aanvoercijfers van de veemarkt. Deze vraag zou er vast weer bijzitten. De organisatie had een vooruitziende blik en liet de vraag achterwege. Toch ging de eerste vraag over de Koemarkt. Hoeveel *ruggen* liggen er op de Koemarkt? Een vraag die iedereen kon beantwoorden. Gewoon even tellen. Of toch niet? Zijn *ruggen* nu hetzelfde als *perken* of heten ze *balies*? Ervan uitgaande dat een perk uit twee *ruggen* bestaat, maakte het tellen makkelijk dachten wij (want mijn vrouw was natuurlijk ook weer van de partij). Moest het laadperron meegeteld worden? Toch maar niet gedaan. Het perron is later aangelegd om de koeien gemakkelijker in de veewagens te krijgen. Maar we waren er nog niet. Naast de NUKAhal lag ook nog een rug. Of was het een perk? Bovendien rees de vraag of dit stukje wel tot de Koemarkt behoorde. De jury moet hier toch nog maar eens goed naar kijken. Misschien kan zij ook in een naschrift een reactie en een uitleg geven over *ruggen*, *perken* en *balies*. Hoe het ook zij, de organisatie had het bij de eerste de beste vraag al voor elkaar: de twijfel was toegeslagen.

Achternvolgingswaanin?

Voor we het wisten hadden wij veel tijd verloren op de Koemarkt, waar op dat moment ook de kermis al op volle toeren draaide. Op naar Koemarkt 12, gebouwd in een stijl naar voorbeeld van de Amsterdamse School. Dus snel door naar de Saenkanter, aan de Dubbele Buurt. Was dit pand gebouwd in de Franse, Duitse of Engelse stijl? Ik wist dat de bouwstijl Eclecticisme was. Maar dat zei mij niet zoveel. Duits ingevuld gezien de uitstraling van het pand. Fout, het was Engels.

Op dat moment ontwaarden wij steeds meer medepuzzelaars in onze nabijheid. Waren zij op de hoogte van onze naslagwerken of was het toeval? Hadden zij ons gewoon ingehaald, omdat wij teveel tijd op de Koemarkt hadden doorgebracht? Onder het gezelschap ook Wil en Aty van der Linden, vrouw en dochter van onze voorzitter. Hadden zij opdracht van het bestuur om ons in de gaten te houden en onze eerlijkheid te testen? Enige vorm van achternvolgingswaanin maakte zich van ons meester. Na overleg met onze medewandelaars Jeroen, Yvonne en Samantha Ruitenbeek, besloten wij dat we spoken zagen en vervolgden onze tocht samen met Gerda Prins die zich bij ons had aangesloten.

Vraag 4: Heeft hier vroeger een brug gelegen? En dat *hier* betrof dan de kruising Dubbele Buurt/Breedstraat en de Kolkstraat. De naam Kolk zou hier op kunnen wijzen en wij vulden dus ja in. Het zou de Kreupele Brug betreffen. De steeg door waar een kuiperij gevestigd was geweest en dan naar

Weerwal 12. Het muziekinstrument waar naar gevraagd werd was een harp. Eindelijk dus een makkelijke vraag. Het betrof het pand waar vroeger de Purmerendse muziektempel *Amicitia* in was gevestigd en waarvan nog niet zolang geleden de buitengevel geheel in oude glorie werd hersteld (in de bouwcombinatie Merid ) door Kees Vlaar en Dick Rijser. Saillant detail: het fraaie hekwerk van het balkon deed vroeger dienst als hek van de Postbrug en werd indertijd vervaardigd door de grootvader van onze VHP-voorzitter Cees van der Linden. Een fraai staaltje van stadsherstel dat zeker navolging verdient.

Op naar de overwinning?

Vraag 7 was wel weer een lastige. Zonder huisnummeraanduiding moesten wij bepalen uit welk jaar het in chaletstijl gebouwde pand stamt. Drie huizen kwamen naar onze mening in aanmerking: de nummers 18, 20 en 26. Wij kozen voor nummer 18 en het jaar 1900. Daar scoorden wij dan ook weer een punt mee. Via het Stamhuis in de Kerkstraat dat vroeger een patronaatsgebouw was (vraag 8), kwamen we aan bij Museum Waterland. Dit gebouw was vroeger de kaaswaag en opnieuw waren wij een punt dichterbij onze overwinning. Want wij waren toch wel zo goed bezig dat deze ons niet meer kon ontgaan. Enig optimisme was wel op z'n plaats, hoewel wij goed beseften dat wij nog niet eens halverwege waren.

Toen het echter aan kwam op onze bijbelse kennis bij het raden van de bijbelse voorstelling in de gevelsteen in eetcafé *Het boedje van de Koningin*, bleek dat een ieder in ons gezelschap de bijbel op zijn of haar eigen manier gelezen had en de antwoorden waren dan ook legio. Met ons antwoord *Samson en de leeuw* schaarden wij ons bij alle anderen die een afwijkend, doch eveneens goed gerekend antwoord gaven.

Zeven stegen of een steeg met zes bochten?

Via de Padjedijk wrongen wij ons (op verzoek van de organisatie) door een nauwe steeg naar de Gedempte Singelgracht. Deze steeg heet de Kromme Steeg en heeft de bijnaam De Zeven Stegen. In feite is het één steeg met een zestal bochten. De organisatie heeft zich gelukkig niet laten verleiden tot het stellen van de vraag uit hoeveel stegen de Kromme Steeg bestaat. Hiermee vermeden zij in ieder geval een discussie achteraf. Wél werd gevraagd uit hoeveel delen de steeg bestaat. En dat zijn er inderdaad zeven. Hoewel? Eén heel klein bochtje van amper één meter zou nog wel eens roet in het eten kunnen gooien.

Linksaf de Gedempte Singelgracht op en door naar de Westerstraat. Ergens aan de linkerkant moesten wij raden dat in de punt van de gevel het wapen van Purmerend is afgebeeld. En dan de Nieuwstraat in. Hoe de naam *Nieuwstraat* is ontstaan. Vroeger heette het hier *Zuideynd* of *Boerenverdriet*. In ieder geval ontstond de naam Nieuwstraat na het dempen van de grachten. Via het Gouw (waar wij twaalf ruitjes telden in het in de Amsterdamse Stijl gebouwde pand; sommigen telden er zelfs vele tientallen tot meer dan honderd) kwamen wij aan op het Tramplein.

Vraag 16 wilde van ons weten tot welk jaar het *tramstation* er heeft gestaan. Heftige discussies van vele puzzelaars die zich hier inmiddels hadden verzameld. De één was van mening dat het er nog steeds stond en anderen wisten een veelheid aan jaartallen te bedenken. Het enige en juiste antwoord is 1949.

Het aardige van dit soort puzzeltochten is dat je in straten komt die je wel kent, maar waar je eigenlijk maar weinig doorheen rijdt. Een voorbeeld is de Vooruitstraat. Een straat die toch in het verleden regelmatig in het nieuws is geweest. Een straat met funderingsproblemen in een aantal woningen, maar ook een straat met een grote saamhorigheid. In de straat vindt men de

naam van de woningbouwvereniging die daar woningen bouwde: *Werkmansvereniging Vooruit*. Ook de vraag welk aannemersbedrijf voorheen gevestigd was in een aangegeven pand was niet moeilijk. In de gevel stond duidelijk *Timmerman W. Swart Aannemer*.

Grote angst!

Op naar het Julianaplein. Wanneer was dit plein ontstaan? Wij dachten dit vrij snel gevonden te hebben in een gevelsteen van een woning uit 1908. Het toeval wilde dat wij daar een dame spraken die in dat pand geboren was of er gewoond had. Zij wees ons fijntjes op het feit dat prinses Juliana geboren is in 1909. Grote angst maakte zich van ons meester. Dit ging punten kosten. Toch maar ingevuld 1909 en daarachter vermeld dat de huizen er al eerder stonden.

Ook de vraag uit welk jaar de woningen halverwege de Julianastraat dateerden deden geen goed aan ons zelfvertrouwen. Moesten we links kijken of wellicht rechts? Links keken we aan tegen de achterkant van de Liduinatunnellen en rechts tegen gebouwen uit zowel 1910 als 1911. Uitgaande van de historische grondslag van onze vereniging kozen we dus maar voor de rechterzijde en waren van mening dat 1911 het meest voor de hand moest liggen.

De route bracht ons vervolgens op de (het oude Liduinaziekenhuis) Emmakade. Ergens moesten zich initialen bevinden. Velen hadden inmiddels het gebouw aan een grondig onderzoek onderworpen. Velen waren ten einde raad. Wij niet; wij vonden ergens rechts onder in het gebouw een gevelsteen met de aanduiding P.L.P.J.F.M. Busch. Met zoveel initialen kon het niet missen dachten wij. Was de naam Busch ook met de letter B aangeduid, dan hadden wij wellicht enig recht van spreken. Maar al deze voorletters aangevuld met een volledige achternaam leverde ons geen punten op. Wel voor Henk Heida, onze grote voorvechter voor het behoud van historische gebouwen in Purmerend. Hij ontdekte in een hekwerk de gevraagde initialen: LS.

De vraag uit welk jaar het bastion met de stadsgracht aan het Nassaplantsoen dateerde leverde geen al te grote problemen op. Wij vonden in onze documentatie al gauw het jaar 1645 en zo werd ook deze multiple choice vraag goed beantwoord. De naam *Wolhuis-singel* kwam van gemeentesecretaris *Wolhuis* en dat was weer terug te vinden op het straatnaambord. Nu we toch in deze hoek van de stad waren moesten wij meteen maar even kijken wat de beeldengroep voorstelde op het gebouw van het zorgcentrum *De Rusthoeve*. Bij het zien van een hele generatie van kleinkinderen tot en met grootouders (levensloop) was het geven van een antwoord ook niet meer moeilijk. Op de terugweg naar *Concordia* (we naderden inmiddels het einde van de puzzeltocht) werd onze rekenkunst nog even op de proef gesteld en telden wij zeven gootconsoles met vrouwenkopjes aan de Plantsoengracht.

Stijgende spanning

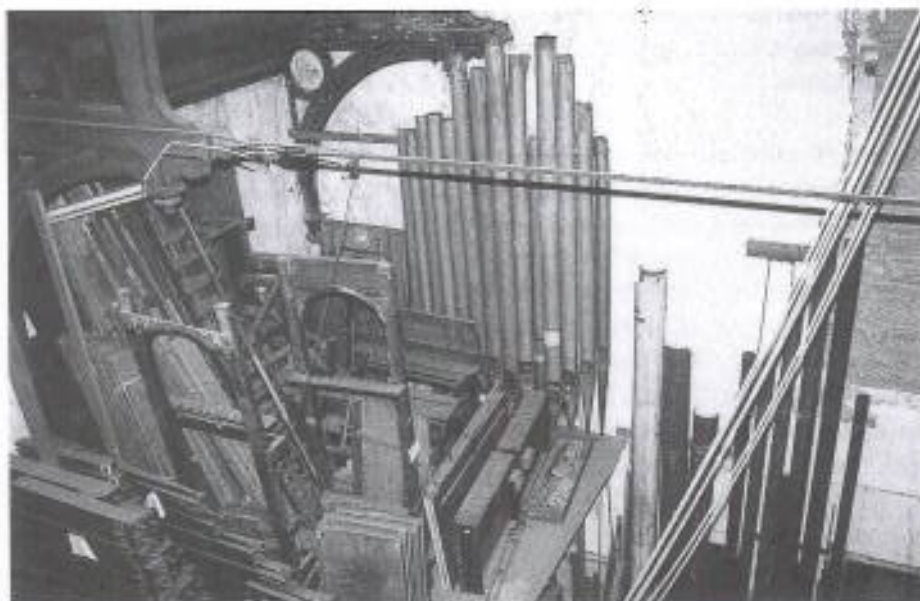
Hevig geroezemoes bij de bar van *Concordia* en de heftige discussies tussen deelnemers onderling moesten ons ertoe verleiden om vooral onze antwoorden nog even aan te passen. Wij toonden ons sterk en lieten ons niet in de verleiding brengen. Wel moesten wij onze naam en adres invullen op het vragenformulier, alsmede het aantal leden van de *VHP* op 16 mei 1999 om 13.00 uur. Gelukkig lagen er enkele verenigingsbladen op tafel waar de stand van zaken rond februari in stond. Daar moest het dus boven liggen. Wij gokten op 1348 en dat bleek toch nog wat te hoog maar dicht genoeg bij het juiste aantal om met enige schroom en verlegenheid een eerste prijs in de wacht te slepen.

Deze keer dus weinig discussie en zeker weer een geslaagde puzzeltocht. Ik hoorde stemmen op gaan om wellicht volgend jaar deze traditie te onderbreken. En hoewel ik mij voorbereid had op vragen over het Garrelsorgel, hals-, trap- en tuitgevels en deze vragen achterwege bleven, geef ik toch één goede raad: niet stoppen, gewoon doorgaan. Organisatie bedankt!

STEUN RESTAURATIE GARRELSORGEL

In 1975 was het noodzakelijk het in slechte staat verkerende Garrelsortgel uit de kerk aan de Kaasmarkt te verwijderen. Sinds die tijd ligt het orgel in opslag in een kerk in Assendelft. Het wachten is sinds die tijd op de restauratie. De totale restauratie kost bijna twee miljoen gulden.

Door donateur te worden van de Stichting Restauratie Garrelsortgel brengt u de restauratie een stapje dichterbij. Voor uw jaarlijkse bijdrage (minimaal f 25,00 per jaar) ontvangt u in ieder geval één keer per jaar informatie over de activiteiten en financiën van de stichting. Uw bijdrage kunt u overmaken op bankrekening 98.02.64.588 ten gunste van de Stichting Restauratie Garrelsortgel, Noorderweg 165, 1456 NP Wijdemer. Uiteraard zijn ook andere (geldelijke) bijdragen aan de restauratie van harte welkom. Giften aan de Stichting Restauratie Garrelsortgel zijn fiscaal aftrekbaar.

HONDERD JAAR AMUSEMENT

OPROEP

Purmerends meest gerenommeerde schouwburg stond eertijds aan de Weerwal. Van 1894 tot 1953 moet *Amicitia* duizenden bezoekers binnen haar muren hebben gehad. Maar er waren meer theaters waar de toneelkunst – amateurs en professionele gezelschappen – werd beoefend: *Heerenlogement*, *De Doele(n)*, *Bioscooptheater Schinkel* en het *Patronaatsgebouw*.

Ondergetekende doet een onderzoek naar deze vermaakcentra onder de werktitel *Honderd jaar amusement in Purmerend*. Voor informatie wil ik een beroep doen op de leden van de *VHP*. Wie kan over bovengenoemde theaters nog een aantal anekdoten uit het geheugen opdiepen? Ook heb ik speciale interesse voor interieurfoto's. Bestaan er bijvoorbeeld opnamen van de grote zaal van het *Heerenlogement* met de wandschilderingen van Maarten Oor-

twijn? Ook ben ik geïnteresseerd in de organisatie van het culturele leven in de zestiger en zeventiger jaren. Wie zegt bijvoorbeeld de naam *Purmerend Present* nog iets?

Schriftelijke of telefonische reacties zijn zeer welkom!

Jack Otsen

Marga Klompéstraat 10
1442 BL Purmerend
Telefoon 0299 - 432 160

Purmerendse weerhaken wijf verbreid

M.G. Niessen

Het wapen van Purmerend, drie zilveren weerhaken op een zwart veld, is reeds tal van jaren voor velen een onderwerp van studie. Als pril secretaris van de *Vereniging Historisch Purmerend* wierp ik mij in het begin van de jaren zeventig ook op dit onderwerp en begon ik te lezen wat vroegere geschiedschrijvers te melden hadden. De eerste tekst was het relaas van Van Sandwijk. Gijsbert van Sandwijk (Spanbroek 1794 - Purmerend 1871) was onderwijzer aan de Stads-Burgerschool te Purmerend. In zijn *Kronijkmatige en geschiedkundige beschrijving van Purmerende en omliggende dorpen en meren* (in 1839 uitgegeven in Purmerend door D. Broedelet & Co) schreef hij in zijn verhandeling over de komst van Willem Eggert als eerste Heer van Purmerend, onder meer:

Afbeelding van het diploma van de Hoge Raad van Adel betreffende de castelling van het wapen der gemeente Purmerend.

VAN WEGE DEN KONING.

DE HOOGHE RAAD VAN ADEL, gebruik makende van de magt aan denzelfden verleend, bij besluit van den 20sten Februarij 1816, bevestigd bij dezen de Stad Purmerend ingesolde het, door haar gedaan verzoek, in het bezit van het aafvolgende Wapen:

zijnde van Sabel beladen met drie overhaken van Zilver, het schild gedekt met een Goude Kroon en ter weerskanden vastgehouden door een staande Leeuw.

Gedaan in 's-Gravenhage den 26 Junij 1816.

Maar^l. L. d'Yvor van Hagebrecht,
Jonghe president
Ter ardhouante van den Hoogen Raad,
De Wacker van Zan, Secretaris.

Het wapen van Purmerende onderging nu mede enige verandering. Tot nu toe had het bestaan in een koggeschepje, vermoedelijk het oude wapen van het dorp Purmer.

Dergelijke koggeschepjes, ook elders binnenlandsche galeijen genoemd, bezigde men in den 200 jarigen oorlog tegen de Westrijzen, die, omstreeks 1300, met den branden de verwoesting van Vroonen, eens ten noorden van Alkmaar gelegen, een einde nam. Ook gebruikten de Purmerender visschers koggeschepjes van den zelfden vorm, om doornede op de omliggende Meren te vissen: zoodanig maaksel van een schepje diende Purmerende tot een wapen. Het familie-wapen van Willem Eggert bestond uit drie weerhaken, eigenlijk vleeschhouwers haken; waarruit men afleidt, dat Eggerts, die van burgerlijke afkomst was, eenen vleeschhouwer onder zijne voorzaten geteld heeft, die deze haken tot zijn wapen had aangenomen. Deze drie weerhaken werden nu met het koggeschepje vereenigd, door ze in den wimpel of de vlag van het schepje af te breiden; en zij maakten daarin het voornaamste gedeelte van het wapen uit. zoodat men later nimmer het koggeschepje zonder de drie weerhaken, maar wel de drie weerhaken zonder het koggeschepje gebruikt vindt.

veer dezelfde tekst als Van Sandwijk over de weerhaken: 'eigenlijk vleeschhouwershaken' enzovoort. Hij voegde eraan toe dat hij niet had kunnen achterhalen in hoeverre dit op waarheid berustte. In zijn vier jaar later verschenen *Geschiedenis van Purmerend* wees hij de betekenis van vleeshouwershaken van de hand. 'Niet alleen mist deze bewering alle grond, maar zij wordt ook hierdoor weerlegd, dat men in die tijd nog geen gildetekens in geslachtswapens opnam.' Het bleven dus weerhaken, zoals ze in 1816 door de Hoge Raad van Adel zijn omschreven.

den gezien op de naam *Eggert*, eg = haak of hoek, bijvoorbeeld van een egploeg. Een persoonlijke veronderstelling - maar beslist ook niet meer dan dat - is het feit dat in het runenalfabet de letter *e* wordt aangeduid door de figuur die wij een weerhaak noemen. Maar of Eggert daarom voor de weerhaken koos, blijft een vraag zonder antwoord.

Ook het geslacht Haeck koos om de voor de hand liggende relatie tot de geslachtsnaam voor de weerhaken in het wapen, maar er zijn ook families *Haeck* en *Haak* die een bootshaak of vishaak in hun wapen voeren en er is ook een familie Haeck met twee gekruiste weerhaken.

Verhoofstad

Het tweede boek dat ik raadpleegde was *Geschiedenis van Purmerend* dat in 1947 verscheen bij Nooij's Drukkerij-Uitgeverij in Purmerend. Het boek werd geschreven door Monseigneur P.M. Verhoofstad (1887-1976), oud-archivaris van het bisdom Haarlem. In zijn boekje *Katholiek Purmerend* dat - eveneens door Nooij - in 1943 was uitgegeven, schreef Verhoofstad onge-

De scherpe hoeken van deze weerhaken zouden als zinspeling kunnen wor-

Weerhaken

Wie zich met weerhaken bezighoudt, bemerkt al spoedig dat deze in de loop van de eeuwen in veel wapens in Nederland en daarbuiten (Vlaanderen en Duitsland) zijn opgenomen. In de heraldiek (wapenkunde) wordt men verondersteld achter het schild te staan en zo het wapen te beschrijven. Als

gevolg hiervan is wat links genoemd wordt voor de toeschouwer aan de rechterkant en omgekeerd.

In zijn encyclopedisch vademecum *Heraldiek en Genealogie*, zegt C. Pama – bekend om zijn bewerking van Rietstaps *Handboek der Wapenkunde* – het volgende bij weerhaak: 'Rechtopstaande ijzeren staaf met een hoek van boven rechts en van onderen links.' Als voorbeelden noemt Pama de wapens van de families *Haeck*, *Van Galen* en *Schele*. Ik ben op zoek gegaan naar een aantal van die wapens en stuitte daarbij op een interessante reeks van admirala's, bisschoppen, burgemeesters en een paus die allen weerhaken – al zijn er kleurverschillen – als Eggert en Purmerend in hun wapen voeren. Mijn reeks van wapens en wapendragers (die zeer onvolledig is, het is slechts een greep om aan te tonen hoe wijd verbreid de weerhaken zijn) begint uiteraard bij Willem Eggert, Heer van Purmerend.

Willem Eggert

Willem Eggert werd omstreeks 1360 geboren als zoon van Jan Eggert, poorter van Amsterdam. Willem ontwikkelde zich tot vermogend koopman en wisselaar. Behalve veel geld had hij ook landerijen in Landsmeer, Abbenkerk, Monnickendam, Oosthuizen en andere plaatsen. Met een oorkonde van 3 april 1394 verleende hertog Albrecht aan Willem Eggert het recht van wissel in Amsterdam en elders in Albrechts gebied. De wisselaar moest ervoor zorgen dat de verschillende in omloop zijnde geldstukken volgens vastgestelde tarieven tegen elkaar gewisseld werden.

In juli 1401 werd Willem Eggert benoemd tot belastinggaarder in het baljuwschap Amstelland, Waterland en Zeevang. Tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten vluchtte hertog Willem VI voor zijn vader Albrecht naar Parijs. Eggert maakte het Willem financieel mogelijk daar te verblijven. Dat was het begin van een vriendschap die er toe leidde dat Eggert later de thesaurier (schatmeester) van Willem VI werd toen deze zijn vader na diens dood in december 1404 opvolgde. Jan ter Gouw schreef in 1875: 'De nieuwe

graaf ontbood zijn vriend onverwijld naar Den Hage; hij wilde hem voortaan steeds aan zijne zijde zien, om te midden van zoveel hovelingen en vleiers, ten minste één braaf man te hebben, wien hij zijn vertrouwen kon schenken.' Op 4 november 1410 werd Willem Eggert door Willem VI verheven tot Heer van Purmerend. Tevens werd hem het recht verleend om er een slot te bouwen.

Als schepen (stadsbestuurder) van Amsterdam bewoonde Willem Eggert in 1381 in de Windmolenstraat (nu Nieuwendijk) in Amsterdam, een groot huis met boomgaard en erven tot aan de Dam. Een groot stuk grond stond hij later af voor de bouw van de Nieuwe Kerk, waarvan hij bovendien de bouw voor een deel bekostigde. Voorts zou hij volgens Olfert Dapper in zijn *Historische beschrijving van de stad Amsterdam* (1663) ook nog 1200 goudgulden in een loden doos geschonken hebben om die te deponeren onder de fundamenten van de toren der kerk. Over deze Nieuwe Kerk, waarvan de bouw in 1414 begon, dichtte Vondel in zijn *Gysbrecht van Aemstek*

Een rijk gebouw, waaraan de heer van Purmerent,

Heer Eggaert, bij 't geschrift voor bouwheer noch gekent,

Den eersten grondsteen ley, dies wij zijn eed'le vancken

Gehouden zijn met lof, voor 't vaders deught, te dancken.'

Dat Willem Eggert niet alleen de financier, maar ook de rechterhand van Graaf Willem VI was, bleek uit diens volgende boodschap aan de ridders en edelen toen hij zich voor enige tijd naar het buitenland begaf: Ik beveele en

Het zegel van Willem Eggert (Rijksarchief)

recommandeere u lieden bovenallen mijnen goeden vriend Willem Eggert; ende sult hem wel bewaare: en so hem in mijn afwezen eenig ongeluk overkomt, ja al ware 't, dat bij gevalle een pan of tegel op sijn hoofd viele en hem krenkte, dat sal u lieden gewecten en op u lieden verhaalt worden.'

De laatste reis van graaf Willem was eind 1416, toen hij vertrok naar Henegouwen waar hij ook stadhouder was. Daarvan keerde Willem niet meer terug. Hij overleed op 31 mei 1417 in Bouchain; hij werd in Den Haag bijgezet. Na het overlijden van Willem VI staken de edelen terstond de kop op en stuurden ze Willem Eggert de ene *ontzegbrief* na de andere. Zes weken later – op 15 juli 1417 – stierf Willem Eggert op zijn slot Purmersteijn. Hij werd begraven onder een blauwe zerk in de door hem mede gefinancierde Nieuwe Kerk. Op zijn graf werd een grafkapel gebouwd, de Eggertskapel. In de omgeving van de Nieuwe Kerk herinnert de Eggertstraat aan deze zeer vermogende man die van 1410 tot 1417 Heer van Purmerend was.

Paus Adriaan VI

De bekendste drager van een wapen met daarin drie weerhaken, is paus Adriaan VI, op 2 maart 1459 in Utrecht geboren als Adriaan Floriszoon Boeyens. Na opleidingen in Utrecht en Zwolle, ging hij op 17-jarige leeftijd naar Leuven om daar aan de universiteit filosofie, theologie en kerkelijk recht te studeren. In 1490 werd hij daar hoogleraar. In 1507 werd hij door keizer Maximiliaan aangesteld als onderwijzer en opvoeder van de jeugdige aartshertog Karel. Deze Bourgondische prins die in 1500 in Gent was geboren, was voorbestemd om koning van Spanje en keizer van het Duitse Rijk te worden. Hij leeft in de geschiedenis voort als keizer Karel V. In 1515 reisde Adriaan naar Spanje in verband met de aanspraken van Karel V op de Spaanse troon. Karel, die in 1516 koning van Spanje werd, reisde in 1519 weer af om tot keizer te worden gekroond. Zijn leermeester liet hij als stadhouder achter. In 1516 werd Adriaan bisschop van Tortosa en in 1517 werd hij kardinaal. Op 1 december

Portret van Paus Adriaan VI naar Jan van Scorel

1521 overleed paus Leo X. Na een langdurig conclaaf kozen de kardinalen op 9 januari 1522 tot paus een kardinaal die niet bij het conclaaf aanwezig was, namelijk Adriaan Floriszoon van Utrecht, kardinaal van Tortosa. Na zijn

ONDERDEEL VAN HET AFGIETSSEL VAN HET GRAFMONUMENT VAN ADRIAAN FLORISZON VAN UTRECHT (1459-1523, PAUS ONDER DEN NAAM VAN ADRIAAN VI IN 1522) IN DE KERK VAN DE S. MARIA DELL'ANIMA TE ROME

Tekening van de heer Ypey, R.O.B. Amersfoort.

kroning op 31 augustus in de Sint Pieterskerk in Rome trof de nieuwe paus, geconfronteerd met de forse uitgaven door zijn voorganger, een aantal (bezuinigings)maatregelen die hem bepaald niet populair maakten. Zijn door soberheid gekenmerkte pontificaat duurde slechts anderhalf jaar; op 14 september 1523 overleed Adriaan VI, de eerste Nederlandse paus. Hij werd bijgezet in de oude Sint Pieterskerk. Willem van Enckenvoirt - die door Adriaan tot kardinaal was benoemd - liet Adriaan VI tien jaar later bijzetten in een door Baldassare Peruzzi uit Siena

ontworpen grafmonument in het koor van de Santa Maria dell'Anima. Deze kerk - nu de Duitse kerk in Rome - is gebouwd op een door Johan en Catharina Peters uit Dordrecht in de veertiende eeuw gesticht pelgrimshuis.

Een studiereis in mei 1992 voor de opleiding kunstgeschiedenis van het Purmerendse Damland College naar Rome, bood de gelegenheid een bezoek te brengen aan de graf tombe van Adriaan VI. In een levensgroot beeld ligt de paus in pontificale kledij op de zij; het hoofd met de zware tiara wordt gesteund door de linkerarm. Daaronder het pauselijke wapen en de gebitelde spreuk 'Prohdolor! Quantum refert in quae tempora vel optimi cuiusque virtus incidat!' ('Helaas! Wat is het voor een mens - zelfs voor de sterkste - belangrijk in welke omstandigheden hij zijn werk moet ontplooiën!'). Begin maart 1999 is - met het oog op het aanstaande heilige jaar 2000 - het schoonmaken en de restauratie van het grafmonument voltooid.

Het grafmonument van Adriaan VI in de Sta Maria dell' Anima.

Penningplaat met borstbeeld van Adriaan VI met links zijn wapen.

wapen Adriaan VI

Adriaan Floriszoon van Utrecht voerde als wapen een schild met drie weerhaken. In zijn artikel *Paus Adriaan VI en zijn wapen* (Oud Utrecht, 1973) schrijft H.W.J.M. Kits Nieuwenkamp dat Adriaan in 1510, toen hij professor in Leuven was, een wapen met drie weerhaken voerde. Op zijn graf tombe is een gevierendeeld wapen afgebeeld en wel in de vakken I en IV drie weerhaken (geplaatst 2-1) en in de vakken II en III een klimmende, gekroonde leeuw. De letters AV in het vierde kwart kunnen volgens Kits Nieuwenkamp betrekking hebben op

de heraldische kleuren A(rgent) = zilver en V(ert) = groen; derhalve in zilver drie weerhaken van groen. De gekroonde leeuw van goud op een zwart veld heeft Adriaan vermoedelijk na zijn verkiezing tot paus aan het wapen toegevoegd. Misschien door hem gekozen omdat de gouden leeuw op zwart ook het wapen was van het Brabantse gebied waarin de stad Leuven ligt, dat - naast Utrecht - zo'n grote rol speelde in het leven van Adriaan Floriszoon.

Schrevel/Schrevelius

Een zeer uitvoerig onderzoek naar een mogelijke verwantschap tussen het geslacht Schrevel en paus Adriaan VI - die hetzelfde wapen voeren - deed graaf Maurin Nahuys voor zijn artikel *Het geslacht van Schrevel of*

Schrevelius en het wapen van Paus Adriaan VI in De Dietsche Warande III uit 1890.

Wapen van Schrevel of Schrevelius.

Het wapen van Schrevel bevat drie zwarte weehaken op een veld van goud; het helmteken is een zwarte weerhaak tussen een vlucht van goud. Het oude, aanzienlijke geslacht Schrevel, later verlatijnsd in Schrevelius, behoorde tot de voornaamste families waaruit vele geleerden voortkwamen, evenals verscheidene burgemeesters en andere bestuurders van steden als Alkmaar, Dordrecht en Leiden. De huidige burgemeester van Oostzaan, de heer A. Moens, die een kopie van Nahuys' artikel verschafte, publiceerde in 1990 in *Gens Nostra* zijn afstammingsreeks aan de hand van een kwartierstaat waarin ook het wapen met de weehaken van de familie Schrevelius voorkomt.

Nahuys oppert de mogelijkheid dat paus Adriaan VI uit het geslacht Schrevel of Schrevelius zou zijn gesproten. Hij verwijst daarbij onder meer naar een handschrift uit de zestiende eeuw met een belangrijke verzameling graf-schriften, hier en daar voorzien van korte kanttekeningen, '... alles van dezelfde hand geschreven met uitzondering van enkele later bijgevoegde graf-schriften, vergezeld van eenige penteekeningen en achteraan van verscheidene bladen met afbeeldingen van antieke munten, zeer fraai met de pen geteekend, toebehoord hebbende aan baron Van der Capellen, en thans in ons (Nahuys) bezit.' In dat handschrift staat naast het graf-schrift van Paus Adriaan VI de volgende aantekening:

'Natus fuit 1559, filius Florentii Schrevelii Bouens'. Hij houdt het op een vergissing dat als geboortejaar van Adriaan 1559 is aangegeven in plaats van 1459. Nahuys noemt het zeer opmerkelijk dat de auteur van dit handschrift – een oudheidkundige die zeventig jaar na de dood van paus Adriaan VI, diens vader daarin vermeld als Floris Schrevel, zoon van Bouen. De naam Schrevel, ook wanneer men hem soms aantreft als voornaam, komt hier wel degelijk als familienaam voor, terwijl Bouen de doopnaam is van de grootvader van de paus. Voorts meldt Nahuys als bijzonderheid dat niet alleen in Utrecht – de geboortestad van de paus – maar ook in Dordrecht, alwaar leden van de familie Schrevel woonden, op 10 oktober 1522 (dag van de kroning van Adriaan tot paus) een prachtige processie werd gehouden en uitdeling van brood onder de armen plaatsvond. Ten overvloede wijst Nahuys er nogmaals op dat het geslachtswapen der familie Schrevel of Schrevelius hetzelfde is als Adriaan voerde voordat hij paus werd, namelijk alleen de drie weehaken. Dit blijkt onder meer uit het wapen met de drie weehaken in de schoorsteenmantel van het huis in Utrecht dat Adriaan in 1517 liet bouwen en dat als *Pausbuize* bekend staat.

Het wapen van Van den Boetzelaer (Gellicum)

Ook Nahuys veronderstelde dat Adriaan pas na zijn keuze tot paus in 1522 het gevierendeelde wapenschild koos dat in I en IV de drie weehaken en in II en III de leeuw toont.

In volgende jaren verschenen op schilderijen en serviesgoed enkele variaties in de kleuren van het wapen, bijvoorbeeld drie gouden weehaken op een groen veld en het hierbij afgebeelde pauselijke wapen met omgekeerde weehaken dat op de achterzijde staat van de catalogus van de tentoonstelling in het Centraal Museum in Utrecht in 1959 bij gelegenheid van de vijfhonderdste geboortedag van Adriaan Florisz.

Van den Boetzelaer

Een variant op het Purmerendse wapen van drie zilveren weehaken op een zwart veld, vinden we in een wapen met drie gouden weehaken op een rood veld. Dit wapen wordt gevoerd door het geslacht Van den Boetzelaer, een adellijk geslacht, afkomstig uit het land van Kleef. De oudst bekende is Wessel van den Boetzelaer die reeds in 1258 in het Kleefse wordt vermeld. In Nederland kennen we de Van den Boetzelaers vooral van de vrije heerlijkheid Asperen in het grensgebied van Zuid-Holland en Gelderland. Aanvankelijk had het Huis Arkel dit gebied in leen van de graven van Holland, doch in de vijftiende eeuw viel dit toe aan het geslacht Van den Boetzelaer die tot 1795 hun gezag uitoefende onder de titel 'vrijheer en baron der stede en baronie van Asperen'.

Wie in de bloesemtijd (of in de pluktijd) de fraaie fruit-fietstocht langs de Linge maakt, stapte bij Gellicum (gemeente Geldermalsen) aan de zuidoever even af. Daar omvat het kerk-

complex drie aaneengebouwde delen; namelijk een rechthuis, de toren en het kerkgebouw – een voor ons land uitzonderlijke situatie. Op de voorgevel van het rechthuis (uit 1636) is een kleurig dubbelwapen aangebracht, namelijk dat van het geslacht *Tengnagel* (een gouden kruis op blauw) en dat (drie gouden weerhaken op een rood veld) van de familie Van den Boetzelaer. Dit stenen wapenschild is door een gravenkroon gedekt. Van de vele Van den Boetzelaers die in encyclopedicën en geschiedkundige werken zijn opgenomen, noemen we hier Pieter Alexander, baron Van den Boetzelaer (1759-1826) die tot 1795 raadsheer was aan het Hof van Holland. Van 1813 tot 1824 was hij een der burgemeesters van Amsterdam; na 1824 had de hoofdstad één burgemeester.

Jan van Galen, afgebeeld als admiraal van de Hollandse vloot in de Middellandse Zee.

Jan van Galen

In de Nieuwe Kerk in Amsterdam ligt naast Willem Eggert nóg een bekende Nederlander begraven die in zijn wapen ook de drie weerhaken voerde, namelijk admiraal Jan van Galen. Op de foto is hij geportretteerd als admiraal van de Hollandse vloot in de Middellandse Zee. Links boven staat zijn wapen met de drie weerhaken en daarboven twee weerhaken als helmteken. Jan van Galen was in 1604 in Essen geboren. Op 26-jarige leeftijd commandeerde hij reeds zijn eerste schip. In 1631 werd hij konvooi-kapitein in dienst van Amsterdam om de scheepvaart door het Kanaal en naar de Oostzeelanden te beveiligen tegen zeeroof. In oktober 1639 opereerde hij onder bevel van Maarten Harpertsz Tromp tegen de Spanjaarden in de Slag bij Duins. Tot het einde van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) bleef hij konvooien schepen beschermen en jagen op zeerovers. In de jaren 1648-1650 is hij actief als commandeur van een klein eskader rond de Straat van Gibraltar tegen de vanuit Algiers/Tunis opererende Barbarijse zeerovers. De vele verwondingen die Van Galen bij die gevechten had opgelopen, noopten hem om in 1650 terug te keren. Veel rust werd

hem echter niet gegund. Bij het uitbreken in 1652 van de Eerste Engelse Oorlog aanvaardde hij het commandeurschap over de Middellandse Zee-vloot. Hij versloeg op 7 september 1652 de Britten bij Monte Christo en sloot de vluchtende vijandelijke schepen – waaronder enkele volbeladen en gewapende koopvaarders uit Smyrna en de Levant – de pas af door de havens van Porto Longone en Livorno te blokkeren. Enige maanden later werd de blokkade bij Porto Lognone doorbroken

en kwamen de daaruit vrijkomende schepen hun collega's in Livorno te hulp. Van Galen deed het voorkomen alsof hij Livorno verliet, doch legde zijn schepen 'hoog aan de wind'. Toen het Engelse eskader de haven verliet en 'benedenwinds' kwam te liggen, viel Van Galen met overmacht en veel succes aan om vervolgens opdracht te geven de achtervolging van de overige schepen in te zetten. Zijn tactiek kreeg bekendheid in de maritieme geschiedschrijving. Aan de in de zeeslag bij Livorno opgelopen verwondingen (een kanonskogel had zijn rechterbeen afgerukt) overleed hij op 23 maart 1653. Met veel pracht en praal werd hij bijgezet in een fraaie, marmeren graftombe in de Nieuwe Kerk in Amsterdam.

Verhuell

Niet alleen admiraal Van Galen, maar ook Carel Hendrik Verhuell, admiraal van Napoleon, had drie weerhaken in zijn wapen. Hij werd op 4 februari 1764 in Doetinchem geboren als telg van een geslacht dat op rij burgemeesters aan Doetinchem had geleverd. Zijn maritieme loopbaan pakken we in 1781 op als hij tijdens de Vierde Engelse Oorlog op 17-jarige leeftijd onder Van Kinsbergen deel neemt aan de Slag bij Doggersbank. In 1799 bij

Het wapen van Schuylenborg (Lochem)

Nóg een burgemeester die de bekende weerhaken in zijn wapen voerde was Van Schuylenborg van Lochem. Zijn wapen troffen wij deze zomer als laatste aan in een guirlande van wapens rond de entree van het fraaie oude raadhuis van Lochem. Dit raadhuis is in de jaren 1634-1640 in renaissance stijl gebouwd door Edmund Hellenraad, stadsbouwmeester van Zutphen.

CAREL HENDRIK GRAAF VERHUELL

Lodewijk Napoleon benoemde Verhuell in 1810 tot 'Hollands' graaf van Sevenaer, met toekenning van een wapen. Professor dr. L. Turksma stelt in zijn boek *Admiraal van Napoleon, het leven van Carel Hendrik Graaf Verhuell (1991)* dat dit portret uit 1807 al van een wapen is voorzien.

de Engels/Russische inval in Noord-Holland (met een aantal manifestaties wordt die inval dit jaar herdacht) om de Frans troepen uit Nederland – toen Bataafse Republiek – te verdrijven, koos hij de zijde van erfprins Willem (de latere koning Willem I) en deelde in de mislukking van de invasie. In 1803 treedt hij weer in dienst van de Bataafse Republiek en wordt hij naar Parijs gezonden, waar hij geheel in de ban raakt van Napoleon Bonaparte. Op diens bevel bracht Verhuell de Bataafse marine in gereedheid om als onderdeel van de Franse vloot deel te nemen aan de – nimmer uitgevoerde – invasie in Engeland. In 1805 keerde hij terug naar Nederland en werd hij minister van Marine. Vervolgens werd hij de Hollandse gezant in Parijs. Toen de Engelsen in 1809 Walcheren binnenvielen, stuurde Napoleon hem naar Zeeland om hen te verdrijven. Het volgende jaar trad Lodewijk Napoleon af als koning van Holland en werd Nederland ingelijfd bij Frankrijk. Verhuell kreeg een hoofdkwartier in Hamburg om een vloot te organiseren die een eventuele Engelse invasie zou kunnen beletten. Zijn adjudant daar

was eveneens een Verhuell, namelijk de luitenant-ter-zee Quirijn Maurits Rudolph (Maurits) Verhuell.

Napoleon beschouwde Den Helder als het Gibraltar van het Noorden. In 1812 werd admiraal Verhuell opperbevelhebber van het Texelse eskader. Onder Verhuells leiding werden rond Den Helder tussen 1812 en 1814 forten gebouwd, onder meer het nu nog toegankelijke fort Kijkduin.

Toen de opstand tegen Napoleon begon na diens nederlaag in de Slag bij Leipzig (1813) bleef Verhuell trouw aan de Franse keizer. Oranjetroepen rukten op naar Den Helder en belegerden de stelling gedurende een half jaar. In april 1814 werd het Verhuell duidelijk dat het Franse bewind ten einde was gekomen. Hij capituleerde en kreeg voor zich en zijn manschappen een vrije aftocht. Voor Verhuell leidde die naar Parijs waar hij zich – om zijn pensioen veilig te stellen – in 1815 tot Fransman liet naturaliseren. Op 25 oktober 1845 overleed Carel Hendrik Verhuell, onderscheiden zowel met het Legioen van Eer als met de Militaire Willemsorde, op 81-jarige leeftijd. Hij werd begraven op het bekende kerkhof *Père-Lachaise*. Zijn naam is in Parijs vermeld op de *Arc de Triomphe*. Ter herinnering aan zijn goede gezindheid

Clemens August von Galen, bisschop van Münster.

Alexander Verhuell tekende dit wapenschild van C.H. Verhuell met enkele andere ornamenten, maar wel met de drie weerhaken.

ten opzichte van de bevolking van Den Helder kreeg het plein bij het fort Kijkduin in 1993 de naam *Admiraal Verhuellplein*.

Bisschop Von Galen

Clemens August von Galen, bisschop van Münster, voerde de drie weerhaken in zijn wapen dat op het einde van zijn leven werd bekroond door de kardinaalshoed. Overigens was hij niet minder strijdlustig dan zijn Nederlandse (bijna) naamgenoot wiens wapen door een helm werd bekroond. Ging Van Galen de vijand met ferm kanongebulder te lijf, de Duitse bisschop bestreed in de Tweede Wereldoorlog zijn tegenstanders in vlammeende en niet mis te verstane bewoordingen in enkele van zijn preken waarvan de teksten in de Dom van Münster verkrijgbaar zijn. Clemens August Graf von Galen werd op 16 maart 1878 geboren op de Burcht Dinklage in het Oldenburgse deel van het bisdom Münster, als telg van een adellijk geslacht dat in de loop der jaren een aantal kerkelijke leiders had voortgebracht. Zijn oom was bisschop en een van zijn voorouders was Christoph Berend von Galen, bisschop van Münster, die in het rampjaar 1672 tevergeefs de stad Groningen belegerde en de bijnaam *Bommen Berend* verwierf.

Clemens volgde de gymnasiumopleiding bij de Jezuïeten in het Oostenrijk-

se Feldkirch. Na een studie filosofie in Zwitserland besloot hij priester te worden. Hij studeerde theologie in Innsbruck en Münster en werd vervolgens op 28 mei 1904 tot priester gewijd. In 1906 werd hij kapelaan in Berlijn. Hij was daar zielzorger tijdens de Eerste Wereldoorlog en in de moeilijke naoorlogse jaren. In 1929 werd hij pastoor van de Sint Lambertus-kerk in Münster, waar hij op 28 oktober 1933 tot bisschop werd gewijd. Getrouwd aan zijn devies *Nec Laudibus, nec timore* (niet gevoelig voor lof en niet voor angst) keerde hij zich reeds in 1934 in zijn vastenbrief tegen de anticlericale neigingen van het nationaal-socialisme. In de oorlogsjaren verhief hij zijn stem in een drietal zeer bekend geworden preken (op 13 en 20 juli en op 3 augustus 1941) tegen het optreden van de Gestapo (Geheime Staatspolitie) die kloosters in beslag nam: '... en zijn

In 1972 ontstond de gemeente Bissendorf in Duitsland uit de plaatsen Bissendorf dat zijn leeuw aan het nieuwe gemeentewapen gaf en Schleddehausen dat de drie weerhaken leverde.

bewoners – onze broeders en zusters, kinderen van onze families – trouwe Duitse volksgenoten, als verachtelijk plebs op straat gesmeten, als onkruid uit het land geworpen worden.' Vlammend is ook zijn openlijke protest tegen het doden van verstandelijk gehandicapten die als zogenaamd onproductieve 'volksgenoten' naar een verwijderde inrichting werden vervoerd om dan spoedig te worden gedood, waarna de familie bericht ontving dat de betrokkene overleden en gecremeerd was en dat de as tegen betaling van de kosten afgeleverd kon worden.

Von Galen was zich ervan bewust dat hij met die preken en zijn verzoeken om gerechtelijke onderzoeken, zijn leven op het spel zette, doch de machthebbers lieten hem ongemoeid; waarschijnlijk om teveel weerstand te vermijden. Von Galen zouden ze na de *Krieg* wel krijgen. De paus beloofde Von Galen voor zijn moedig optreden door hem op 18 februari 1946 in het college van kardinalen op te nemen. Kort hierna werd Von Galen ernstig ziek; hij overleed op 22 maart 1946 en werd bijgezet in een kapel van de door oorlogsgeweld zwaar beschadigde Dom van Münster.

Gemeenten

Volgens *Verhoofstad* gold voor de *Hoge Raad van Adel*, die in 1816 het huidige, officiële wapen van Purmerend vaststelde, de volgende bepaling: 'Bij het verlenen van een nieuw wapen geldt als regel dat hetgeen een gemeente verlangde werd toegestaan, mits het aangevraagde wapen niet in het zegel van een andere gemeente voorkwam.' Op grond van deze regel is de veronderstelling gewettigd dat geen andere Nederlandse gemeente de drie 'Purmerendse' weerhaken in het wapen voert. Wel wordt het wapen met de drie weerhaken in de ons omringende landen gevoerd. Zowel in Vlaanderen als in Duitsland komt dit wapen in verschillende plaatsen voor. In dit artikel één voorbeeld, dat zo'n 25 jaar geleden mede de aanzet was voor het onderzoek. Toen ik in de jaren zeventig deel uitmaakte van het bestuur van het *Purmerends Museum* en de *Vereniging Historisch*

Purmerend, maakte medebestuurder mr. Jan Liewen mij er op attent dat een bus uit het Duitse plaatsje *Schleddehausen* was gemerkt met 'onze' weerhaken in het wapen! Gretig werd in 1976 gebruik gemaakt van een verblijf in het Teutoburgerwald om Schleddehausen te bezoeken. Herr Wiggert, de plaatselijke onderwijzer, vertelde dat het wapen met de drie weerhaken door Schleddehausen was ontleend aan de *Schelenburg*, een waterburcht die al in een oorkonde uit 1090 wordt genoemd. Boven een toegangspoort is het wapen aangebracht: de drie weerhaken van Freiherr von Schele zu Schelenburg. De familienaam *Schele* die in Pama's omschrijving van de weerhaak wordt genoemd!

Peter Wieringa geeft aan de hand van de *Dictionnaire de Renesse* de volgende opsomming van drie-weerhakendragers: Aschat, Van den Boetelaer, Brabeck, Brandscheidt, Brummer de Seyershof, Van Coddenoort, Edelinck, Eggert, Van Galen, Von Galen, Haeck, Hoek, Van Houweningen, Komoniaka, Van Ledenbergh, Schleddehausen, Schrevelius, Schuylenburgh, Waldorf en Willige-Langerack. Een indrukwekkende lijst, maar ook deze is niet compleet, want één van de hoofdpersonen uit dit artikel, paus Adriaan VI, ontbreekt!

Slot

Na deze opsomming is de conclusie dat de drie weerhaken die Purmerend in het wapen voert, in vroeger jaren populaire objecten waren om in wapens op te nemen. Ze worden dan ook veelvuldig gevonden, al dan niet in combinatie met andere heraldische figuren, zowel in wapens van gemeenten als in die van vele illustere personages.

Met dank aan:

Paul van Mook (Gellicum),
burgemeester A. Moens
(Oostzaan),
Peter Wieringa (Naarden) en
A. Wiggert (Schleddehausen).

SCHENKINGEN

Het afgelopen half jaar heeft de *Vereniging Historisch Purmerend* de volgende schenkingen ontvangen:

- Hr. P. Slooten: Twintig dia's van Purmerend in de sneeuw.
1 oude filmcamera.
- Hr. J. Ellenbroek: Sluitzegel *PF '60*.
Boekje *Stedenpolderspel PM 500*.
Wijn- en menukaart van Restaurant Spijkerman.
Affiche Kaasmarkten.
- Archeologische Werkgroep: Oventegel van steenfabriek *De Nijverheid*. Gevonden bij Theo van der Linden op 9 maart 1999.
- Hr. P. Jongert: Boekje *42 jaar NACO in Volendam 1956-1998*
- Hr. P. Gans: Diverse toegangsbewijzen van feestavonden van onder meer:
Vereniging van Oud-leerlingen van de Landbouwhuishoudschool en
Landbouwschool en Volksonderwijs, afdeling Purmerend.
40-jarig bestaan Purmersteijn 1907-1947.
- Hr. B. Molkenboer: Diverse foto's van onder meer de markt.
- Mw. H. Cuypers: 32 foto's PM 500 en 1 oude factuur.
- Fam. J. Prijs: Documentatie uit de Tweede Wereldoorlog.
- Hr. R. Lust: Gedichtenboekje *Vuur en Wind* van Muus Jacobse 1941-1945.
- Stichting Garrelsorgel: Documentatie uit de Tweede Wereldoorlog uit de nalatenschap van Jan ten Cate.
- Hr. W. Gedink: Oude facturen van onder andere Fa. Jorritsma.
- Hr. P. van Toor: Oude hijshaak van een pakhuis.
- Hr. P. Lamort: Foto van de kermis.
- Mw. H. Hupkes: Drie vlaggen van Purmerend Marktstad, Purmerend PM 500 en het stadswapen.
- Hr. P. Timmerman: Drie medicijndoosjes van apotheek Jurgens.

Bij Cees van der Linden is een luchtfoto van Overwhere afgegeven, helaas is onbekend door wie. Ook de schenker van het boekje *Vleeschgerechten van de Nederlandse Slagersbond* van slagerij *In de Vette Osse* is onbekend.

Heeren van Purmerend

Ber de Lange

In het verenigingsblad van maart 1999 staat het artikel 'Slot Purmersteijn en wat er van over is'. Een logisch vervolg daarop is een artikel over de 'Heeren van Purmerend'. Er zijn er dertien geweest. In hoeverre ze allemaal of wel een gedeelte daarvan daadwerkelijk in het slot gewoond hebben is niet duidelijk. In ieder geval heeft de stad veel aan ze te danken. Van de dertien Heeren zijn er twee die er uitspringen. De eerste Heer, Willem Eggert en de achtste, Jan van Egmond. Aan beide is een straatnaam gegeven. Naar de eerste is ook het Willem Eggertcentrum en de 'drumfanfare' Willem Eggert vernoemd en naar de ander het Jan van Egmond College. Tijdens stads- en marktfeesten herleven deze twee 'Heeren' steeds weer. Zelfs in 1984 ontmoeten ze elkaar op het zogeheten Willem Eggertplein. Het was op de openingsdag dag tijdens het 500-jarig bestaan van de markt dat Willem Eggert en echgenote jonkvrouwe Nelle (Jaap de Vries en zijn vrouw Alie) langs kwamen bij het marktjubileum van Jan van Egmond en zijn gemalin Magdalene van Waardenburg (Thom Schreuder en Cocky Feith). Historisch gezien kon dat niet, maar het was wel een leuke ontmoeting.

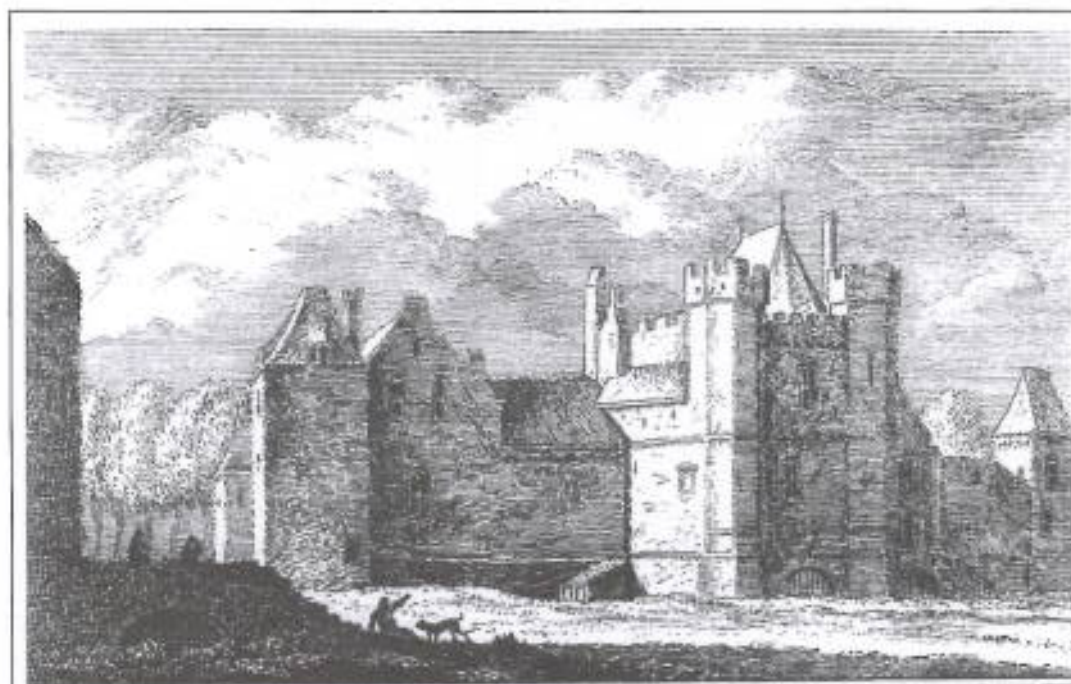
De 'Heeren' waren in hun tijd aanzienlijke personen zowel door het geld en de eigendommen bezaten (verworven of geërfd) als door de positie die ze bekleedden. De stad heeft 'Heeren' gekend van 1410 met de komst van Willem Eggert tot 1607 toen de Heerlijkheid Purmerende in de Staten van Holland opging.

Eerste Heer

Willem Jansz Eggert is, zoals in de aanvang werd gemeld, de eerste Heer van de stad geweest. Hij werd omstreeks 1355 geboren, als ingeboren poorter (stedeling-burger) van Amsterdam. De naam Eggert kom je in verschillende varianten tegen als Eghard, Eggairt en Eggart. De meeste geschiedschrijvers en de straatnaam in onze stad gebruiken Eggert. Als schepen van Amsterdam, koopman en bankier woonde hij in een voor die tijd groot huis in de Wijndmolenstraat. In die straat, nu Nieuwendijk geheten, hoeft men niet te zoeken. Die plek is nu op de Dam tegenover de linkervleugel van het paleis, want de Nieuwendijk is ingekort toen de Dam werd vergroot. Bij het huis was een tuin met een boomgaard,

die strekte tot aan de dwarsstraat waar de Nieuwe Kerk is gebouwd. Willem Eggert was in 1414 de stichter van Amsterdam's tweede hoofdkerk. De bouw van deze nieuwe kerk, vroeger Lieve Vrouwe Kerk geheten, heeft hij ook voor een groot deel bekostigd. Ze staat op de plek van de tuin van Willem Eggert. De straat naast de Nieuwe Kerk is sinds 1864 naar hem vernoemd en heet de Willem Eggertstraat. Willem Eggert was tevens landeigenaar. Hij bezat landerijen in Waterland, West Friesland, Amstelland, Kennemerland en het Sticht. In leen van Frederick, bisschop van Utrecht verkreeg hij op 3 december 1405 het landgoed Randenbroek bij Amersfoort.

Willem Eggert leerde in 1386 jonkvrouw Nelle

Het SLOT te PURMERENT 1610.

XXVII.

Het Slot van Purmerende zo als 't gezien werd in den jare 1610, van voren aen den ingang; gebout door Willem Eggaert Heere van Purmerende in den jare 1410. zynde nu nog in goeden stant, en hebbende zyn uitzicht op de Beemster

kennen. Zij trouwden en kregen 5 kinderen.

Immy, die kloosterling werd in het oude nonnenklooster in Amsterdam.

Lysbeth, gehuwd met Willem Grebber. Uit het huwelijk werden zes kinderen geboren.

Jan, gehuwd met jonkvrouw Johanna van Doornick, volgens anderen met een juffrouw Van der Woude en later met Catharina Le Clerq.

Aleid, gehuwd met Gerrit (Gheryt) van Zijl.

Hanna, gehuwd met Reinoud van Brakel.

Willem Eggert en zijn zoon Jan zijn samen de grondleggers geweest met name een kweekschool tot de beoefening van Kunsten en Wetenschappen in Amsterdam en daar ook een '...Theologische en Filosofische collegie oprigtte'. Amsterdammers hielden van Willem Eggert, omdat hij rijk was zonder opschik en deftig zonder praal. 'Allen zijn er groots op, dat zulks een man hun mede poorter was en vrij en erkentelijk waren voor het vele goede, dat hij aan de stad gaf'.

De opvolger van de beruchte hertog Albrecht van Beieren, graaf Willem VI, had Willem Eggert als geldschietter. Toen de graaf na de dood van Albrecht aan de regering kwam, was mede zijn eerste werk '... zijner edelmoedigen weldoener te gedenken'. Daartoe "beschonk" hij hem het *Tresorierschap* (geldschietter) van Holland. Hij werd in de adelstand verheven. Tevens verkreeg hij de 'Heerlijkheid van Purmereynde en Purmerland' en werd daardoor de eerste Heer van de stad. In de 'giftbrief' van 4 november 1410 van hertog Willem VI van Beieren, graaf van Henegouwen en Holland, staat onder meer dat hij in leen verkreeg de 'Ambachts - Heerlijkheden van Purmer en Purmerland', zover de ban (rechtsgebied) strekkende is, de dorpen Purmerend met het bijgebouwde gehucht Neck en het dorp Purmerland met het bijbehorende gehucht Ipendam. Hierbij waren veel toebehoren behalve de "visscherij Ter Weer". Dat water was een belangrijk viswater en liep van het Purmermeer langs de

In 1785 vervaardigde Reinier Vinkeles dit portret van Willem Eggert.

noordzijde van de stad naar het Beemstermeer. Tevens verkreeg hij ook de vrijheid om een slot te bouwen, wat hij, zoals u weet, ook deed.

Willem Eggert werd hierdoor de eerste Heer van het toen geheten Purmereynde en de datum van 4 november 1410 wordt beschouwd als het tijdstip, waarop Purmerend stadsrechten kreeg.

In december 1416 vergunt bisschop Frederick aan Willem Eggert een nieuwe parochiekerk te stichten in Purmerend. Waarschijnlijk heeft Willem Eggert in zijn tijd dat hele kleine stadje ook laten ommuren, maar dat is niet

zeker. Hij zal zeker wel bij de opbouw van de 'stede' het zijne ertoe hebben bijgedragen. Na het overlijden eind 1416 van graaf Willem VI, wrokte de adel omdat Holland door een Amsterdamse poorter, de edelman van het slot Purmersteijn, werd geregeerd. De ene ontzegbrief na de andere werd hem toegezonden, waardoor hem de moed werd ontnomen. Zijn vrouw Nelle was in 1415 overleden en hij was door het drukke leven oud geworden. Hij verbleef de laatste tijd van zijn leven op slot Purmersteijn, waar hij zich veilig waande. Maar door angst en hartzecr kreeg hij een zware ziekte, waardoor een einde aan zijn leven kwam. Hij

stierf 15 juli 1417 op het slot en werd begraven in de Nieuwe Kerk in Amsterdam. In deze kerk is een 'kapel' naar hem vernoemd.

Tweede Heer

Jan Eggert volgde volgens de verlij of giftbrief van Jacoba van Beieren uit 1417 zijn vader op en werd de tweede Heer. In die tijd brak er een binnenlandse oorlog uit waarin hertog Jan van Beieren, de graafschappen van Holland, Zeeland en Henegouwen wist te veroveren op keizer Sigismund. Jan Eggert verkocht de Heerlijkheden in 1423 aan zijn zwager, Gerrit van Zijl, en vestigde zich in Gent. Gerrit van Zijl, ook partijganger van Jacoba van Beieren, werd niet door hertog Jan van Beieren ermee beleend.

Jan II

Heer Jan II was een bastaard van hertog Jan van Beieren van Holland. Hij was Heer van Purmerend van 1423 tot 1434. De regeringsperiode van de Heer Jan is dubieus geweest. In de periode dat hij deze Heerlijkheid in leen heeft, behartigde Gerrit van Zijl hier de zaak. Hij procedeerde in 1429 over zijn rechten op de heerlijkheid van Purmerend. Jan Bastaard van Beieren is nooit door Purmerend erkend en wordt daarom niet onder de Heeren van Purmerend genoemd.

Derde Heer

In 1434 werd Gerrit van Zijl, ridder, de derde Heer van Purmerend met Neck en Purmerland met Ilpendam. Hij was gehuwd met Aleyd Eggers en werd daardoor Heer van de Heerlijkheden. Dit gebeurde op 14 mei 1434 bij een verlij- en verleenbrief, van hertog Philips van Bourgondië. Deze had zich de grafelijke macht in Holland weten te verwerven. Hij herstelde Gerrit van Zijl in zijn gekochte rechten.

In 1439 verkocht Gerrit van Zijl de heerlijkheid aan Jan Burggraaf van Montfoort. Gerrit van Zijl overleed op 11 maart 1453.

Vierde Heer

Jan Burggraaf van Montfoort tevens kamerling van hertog Philips van Bourgondië kocht de Heerlijkheden bij

verlij- en verleenbrief van 20 maart 1439. Jan Burggraaf van Montfoort verkreeg daardoor het slot Purmersteijn, stede en dorpen van Purmerend, Neck, Purmerland en Ilpendam; verder de Ambachtsheerlijkheid (rechtsgebied) met alle saamhorigheden en rechten. Zo werd Jan van Montfoort de vierde Heer van de stad. Onder zijn gezag hebben de Purmerenders zich rustig en vreedzaam gedragen, ook tijdens de opstand van Waterland tegen hertog Philips vanwege de zware belastingen. Heer Jan Burggraaf van Montfoort stierf zoals men aanneemt in 1451.

Vijfde Heer

Henrick Burggraaf van Montfoort, volgde in 1451 zijn vader op, nadat hij met zijn broer de verdeling van de nalatenschap van hun vader was overeengekomen. Henrick werd zodoende de vijfde Heer van Purmerend, Neck, Purmerland en Ilpendam. Henrick gaf zijn goede lieden in de banne Neck verschillende voorrechten in 1454 gemeen die van Purmerend. Henrick Burggraaf van Montfoort overleed in 1458 en is dus maar kort Heer van deze stad geweest.

Zesde Heer

De zesde Heer van de stad was Johan Burggraaf van Montfoort Henricksz. Deze volgde in 1458 na diens overlijden zijn vader op. Johan heeft een zware tijd gehad in Purmerend. In de begintijd ging het nog wel. De bewoners van de stad toonden toen nog hun gehoorzaamheid. Heer Johan was een strenge en heerszuchtige man, wat de bewoners maar weinig aanstond. Vele keren waren er oorzaken dat de inwoners openlijk tegen tegen Heer Johan en het bestuur in opstand kwamen. Eenmaal liet hij 50 manschappen komen uit Montfoort. De Purmerenders hadden dit voorzien en kregen ondersteuning van naburige dorpen. Heer Johan en de zijnen moesten daardoor het veld ruimen en klaagden de inwoners van de stad bij de Hoge Raad aan. De zaak heeft enige jaren 'gehangen'. De Purmerenders werden vrijgesproken. Ze draaiden wel op voor de proceskosten en moesten Heer Johan weer gehoorzamen.

Deze gehoorzaamheid heeft niet lang geduurd omdat hij de Hoekse 'partij' was toegegaan. In 1481 werd hem de Heerlijkheid door hertog Maximiliaan van Oostenrijk ontnomen en verbannen.

Zevende Heer

Vijt Balthazar van Volkensteyn werd de zevende Heer. Hij was schildknaap, raad kamerling en neef van hertog Maximiliaan van Oostenrijk. Hij ontving in 1481 de Heerlijkheden Purmereynde met het daartoe behorende gehucht Neck en Purmerland met Ilpendam vanwege zijn goede diensten. Vijt Balthazar, hield zich meestal op in Vlaanderen. Hij verkocht in 1484 de Heerlijkheden aan Jan Heer van Egmond. Korte tijd later werd Vijt Balthazar van Volkensteyn in een twist met een Duitser, in 's-Hertogenbosch gestoken en gedood.

Achtste Heer

De achtste Heer van Purmerend, Jan van Egmond, leeft zoals in de inleiding vermeld nog steeds voort. Hij werd geboren op 3 april 1438 op het kasteel in Hattem. Hij volgde in 1483 zijn vader op als Heer van Egmond. In het volgende jaar kocht hij de Heerlijkheid Purmereynde met de bijbehorende dorpen en goederen.

Op 2 april 1484 deed hij zijn intrede in de 'stede' en werd feestelijk ontvangen op het slot Purmersteijn. Door zijn invloed heeft hij de stad belangrijke voorrechten geschonken en pogingen aangewend om "hare bloei" en welvaart te bevorderen. Op 21 april 1484 zorgde hij ervoor dat Purmerend twee jaarmarkten kreeg en een weekmarkt.

De eerste jaarmarkt mocht gehouden worden acht dagen "nae den Meijendag". De tweede de eerste dag "nae Sinte Victoirdagh". De weekmarkt werd vastgesteld op zaterdag.

Deze werd in 1572 bij decreet van koning Philips II verschoven naar de dinsdag, waarin sedert dien nooit meer verandering is gekomen. Een marktprievilege was belangrijk voor een stad want daardoor ontstond meer een regionale functie.

Jan van Egmond werd door Maximiliaan van Oostenrijk op 12 november

Graaf Jan van Egmond 1438 - 1516

1486 in Brussel verheven in de grafelijke stand tot eerste graaf van Egmond. Hij klom daarna op tot stadhouder en kapitein-generaal van Holland.

Onder Jan van Egmond werd omstreeks 1500 de eerste stadsschool of stadsburgerschool gesticht. Bij besluit van 31 juli 1515 werd bepaald dat de 'Heerlijkheid Purmereynde met het dorp Neck, Purmerland en Ilpendam' afgescheiden zouden worden van Waterland en aan het graafschap van Egmond toegevoegd. Verder werd bepaald dat Jan van Egmond aan die stad een vroedschap van 31 leden gaf. De rijkste en nobelste lieden van Purmerend en Neck zouden gekozen worden om de Heerlijkheid te dienen. Jan van Egmond trouwde in mei 1484 in Den Haag met gravin Magdalena van Waardenburgh. Ze kregen zes zonen en

vier dochters. Jan had ook een bastaardzoon. Graaf Jan van Egmond overleed op het slot Egmond op 21 augustus 1516 en werd aldaar begraven.

Over Magdalena van Waardenburgh kunt meer lezen in het aansluitende artikeltje over de stadsbrand van 1519.

Negende Heer

De zoon van Jan van Egmond, ook Jan geheten volgde in 1516, op 17-jarige leeftijd zijn vader op. Jan II werd de negende Heer. Hij werd kamerling van Karel V, koning van Spanje en graaf van Holland. Door zijn positie was hij veel in het buitenland. Zijn moeder, vrouwe Magdalena van Waardenburgh, bestuurde zijn grafelijke goederen. In 1527 werd hij generaal van de lichte ruitertij van Napels en Milaan. Hij stierf te Ferrara op 19 of 29 april 1528 en

werd begraven in de Marcuskerk te Milaan.

Tiende Heer

De tiende Heer werd in 1528 Karel de Derde; graaf van Egmond. Hij was de oudste zoon van Jan II. Evenals zijn vader werd hij kamerling bij keizer Karel V. Hij vergezelde de keizer op de expeditie naar Algiers en stierf op de terugweg op 7 december 1541 te Cartagena ongehuwd en is daar begraven.

Elfde Heer

De elfde Heer was Lamoraal van Egmond, geboren op 18 november 1522 op kasteel La Hamaide in Henegouwen op 18 november 1522. Hij volgde zijn broer Karel op als vierde graaf van Egmond. Keizer Karel V verleide hem onder meer met Purmerend, Neck, Purmerland en Ilpendam, tot onsterflijke erfleen. Ook Lamoraal was bij keizer Karel V in dienst. Na een tocht kwam hij terug in zijn vaderland en trouwde op 22-jarige leeftijd met vrouwe Sabina van Beieren. Op hun bruiloft waren onder andere keizer Karel V, koning Ferdinand van Hongarije, hertog Maximiliaan van Oostenrijk en veel Duitse adel aanwezig. Toch wel een select gezelschap dat hun bruiloft met zijn tegenwoordigheid vereerde.

Later deed Lamoraal trouw dienst bij koning Philips van Spanje. In de roerige tijd van Alva vluchtte Lamoraal niet naar het buitenland. Dit is hem slecht bevallen. Hij is met de graaf van Hoorn en met nog 30 andere aanzienlijken op 5 juni 1568 in Brussel onthoofd. Hij werd 46 jaar en liet vrouwe Sabina achter met tien kinderen. Een kind was al op jeugdige leeftijd gestorven. Op 5 juli werden de goederen van de graven verbeurd verklaard.

Twaalfde Heer

Philips V, graaf van Egmond, geboren in 1558 werd de twaalfde Heer. Na de Pacificatie van Gent op 7 november 1576 kwam hij weer in het bezit van de verbeurd verklaarde goederen. Een bezoek van prins Willem I aan Purmerend in datzelfde jaar, gaf hier veel vreugde. Philips sneuvelde in een veldslag bij Irvi in Frankrijk op 4 maart

1590 en werd te Evreux begraven. Hij liet zijn vrouw Maria van Hoorn alleen achter.

Dertiende Heer

Lamoraal II, de zesde graaf van Egmond, werd de dertiende en laatste Heer van de stad. Hij volgde zijn broer Philips op in 1590. Onder zijn bestuur werd in 1591 een stadhuis gebouwd. Ook kreeg de stad in zijn tijd de vier stenen poorten: Amsterdamsche Poort, Purmer Poort, Hoornsche Poort en Necker Poort.

Door de kostbare levenswijze van Lamo-

raal II en zijn overdadige uitgaven waren de grafelijke bezittingen aardig "bezwaard" geraakt. In 1605 vluchtte hij het land uit, de schuldeisers achterlatend. Hij vertrok naar Frankrijk, huwde daar en ging vandaar naar Henegouwen. Lamoraal II overleed in 1617. De grafelijke goederen werden in 1607 openbaar, ten behoeve van de schuldeisers, verkocht. De Heerlijkheid van Purmerend en Neck werd bij Hunne Hoogmogende Staten van Holland gevoegd. Daarmee kwam een einde van de reeks 'Heeren' van Purmerend.

BROCHURE ARCHIEVEN

De provincie verstuurt op aanvraag een brochure waarin de archieven in Noord-Holland zich aan u presenteren. Op zoek naar de grondlegger van uw familie, de eerste bewoners van uw huis, oude foto's of films van uw omgeving of naar een Middeleeuws recept voor bier? De gratis brochure is op te vragen bij de medewerk(st)ers van het bureau Cultuur van de provincie, telefoon 023 - 514 32 71.

STADSBRAND 1519

Ber de Lange

In 1519, op 23 juli, woedde in onze stad een zeer hevige brand, die van grote invloed is geweest op de verdere opbouw van het toen nog wel heel kleine Purmerend. Bij de grote stadsbrand gingen 210 van de 275 (meest houten) huizen, veelal met rieten daken, verloren. Verder staat beschreven dat de kerk op de Kaasmarkt grotendeels verbrandde en het weeshuis niet aan de vrijwel totale verwoesting ontkwam. Vondel schreef over de kerk onder meer "t Gewijde dack van Eggert leit ter nêr".

Welk gedeelte van de stad gespaard is gebleven, is niet te achterhalen. Waarschijnlijk is er westenwind geweest, zodat verondersteld mag worden dat de hoek Hoogstraat/Padjedijk gespaard is gebleven, samen met de huizen die wat alleen op een gunstige plek stonden. De rest van de gebouwen moet verloren zijn gegaan.

Waarom deze veronderstelling? Omdat nu nog in de huidige straatprofielen van Peperstraat, Breedstraat en Dubbele Buurt is te zien dat zij breder zijn dan de oorspronkelijke opzet.

Zulke brede straten maakte men niet in de laat middeleeuwse opzet van een stad. Ze zullen de breedte als die van de Hoogstraat en Padjedijk gehad hebben. Hierin ben ik gesterkt, omdat met het leggen van het diepriool in 1978 in de Peperstraat op bijna de helft van de straat enige oude funderingsrestanten heb zien liggen.

Toen men na de brand weer huizen ging bouwen, zijn tegelijkertijd de straten breder gemaakt. De bebouwingsgrens is mogelijk een paar meter naar achteren bepaald, waarschijnlijk om meer leefruimte in de straten te krijgen onder meer voor de markten die in de straten werden gehouden. Verder voor de brandveiligheid.

Tijdens de stadsbrand was graaf Jan II van Egmond, de negende Heer, misschien wel aan het hof van keizer Karel V van Spanje of op een andere plek. In ieder geval nam zijn moeder Magdalena van Waardenburgh, hier zijn plaats in. Zij besteedde samen met de stadsregering veel aandacht aan zorg om de nood te lenigen, want het grootste

deel van de bewoners was dakloos en arm. Het was vooral vrouwe Magdalena die kosten noch moeite spaarde om de getroffen hulp te bieden.

Verhoofstad schrijft: 'De huizen moesten van steen worden opgetrokken en de daken moesten met een pannendak worden gedekt, naar opgaaf en schouw.' Ook de toenmalige gotische St. Nicolaaskerk op de Kaasmarkt, waarin Magdalena van Waardenburgh veel geld gestoken had, werd luisterlijk herbouwd. Aan de noordzijde is een beuk bijgebouwd, waardoor een driebeukige kerk ontstond. De toren kwam daardoor in het middenschip te staan. Aan de oostzijde werd de kerk met een nieuw priesterkoor uitgebreid. Door de nogal gewijzigde bouwvorm spreekt men geschiedkundig daarom over de 'tweede r.k. kerk'. Deze kerk werd in 1850 gesloopt om plaats te maken voor de in 1853 ingewijde 'Grote Kerk' de zogeheten Koepelkerk. Dit kerkgebouw wordt dit jaar grondig gerestaureerd en kan dan wel weer zo'n 150 jaar mee.

Het Liduina-ziekenhuis

A.M. Ridder-Oudejans

In september 1951 kwam ik als leerling-verpleegster in het St. Liduina-ziekenhuis aan de Julianastraat. Op deze plek staan nu mooie appartementen. Na een gesprek met een Moeder-overste en een medische keuring, kreeg ik toestemming de opleiding te volgen, het zogenaamde *witte kruis*. In mijn zelfgemaakte uniform plus witte sluijer werd ik eerstejaars bij zuster Fidelia op de eerste etage.

Deze afdeling zag er als volgt uit: rechts in de hoek een verloskamer, daarnaast een kamer met drie bedden urologie, een zaal voor intern mannen onderzoek, een zaal voor acht dames gynaecologie, gevolgd door wat klas-senkamers. Geheel achterin een baby-kamer, hier verbleef in mijn tijd een kleutertje, Henkie. Toen hij werd overgeplaatst was de hele afdeling van streek, vooral de zusters die hem een jaar hadden verzorgd, het is wel goed met hem gekomen.

Achterin de tuin was een brandtrap, die zicht gaf op de woning en tuin van dr. Boersma.

's Nachts, als het even rustig was, werd er stiekem een sigaret gerookt op deze

trap, heerlijk was dat, vooral in de lente bij het geluid van de vogels in de vroege morgen.

Onze taak bestond uit patiënten tempen – polsen, ontbijt rondbrengen, medicijnen geven, alle patiënten wassen en de bedden opmaken.

Dit alles onder strenge leiding van de hoofdzuster, die ons de nodige discipline heeft bijgebracht. Oh wee, als de punten van het kussen niet goed in het sloop zaten, dan moesten we het overdoen.

Ook de nachtkastjes werden door ons

gesopt. De avonddienst zorgde voor de patiënten en maakte alles gereed voor de nacht. Onder de bedden plaatsten wij wasbakken met water voor de volgende ochtend. Er waren in die tijd veel patiënten die nu in een verpleeghuis zouden wonen.

De nachtdienst was spannend; geen nachtpoortier, dus open doen (ingang Julianastraat) als de voorbel ging. Vaak stond er een ambulance met een kraamvrouw of met een gewonde van een ongeluk voor de deur. Dan was het hollen geblazen; arts uit bed bellen, zusters roepen en helpen op de o.k. of verloskamer, de nacht vloog dan om.

Het voormalige pension St. Jozef (voor verpleeghuisbewoners) kreeg van ons controle. 's Nachts ging je daar met een collega heen, soms moest je alleen, doodeng, je wist nooit wat je tegenkwam. 's Middags medicijnen uitzetten en penicilline aanmaken, men kreeg dikwijls 3 keer daags een flinke injectie.

Het zogenaamde *slobzink*, een waslokaal, was een afdeling om wasbakken en ondersteken te reinigen.

Met nog twee collega's bewoonde ik een kamer in het toenmalige pension aan de Emmakade.

Ieder had een lampetkan en op de gang was een kraan, later kwam er een douche. Tegenover het pension stond een

houten barak, dit was het verpleegsterhuis. Hier aten wij en vermaakten we elkaar met verhalen en maakte men zijn huiswerk. Er stond een piano, volgens mij geen radio en zeker geen tv. Als de zuster die ons van eten en drinken voorzorg naar bed was, braken wij in in haar keuken om het brood te pakken wat voor de volgende ochtend bestemd was. De genoemde zuster zei er nooit wat van, hoewel haar voorraad slonk; hield zij er rekening mee?

Lessen volgen in eigen tijd en huiswerk maken bij een toen nog zesdaagse werkweek.

Dan was er een retraite, drie dagen bidden, zingen en naar een geestelijk woord luisteren.

Overdag ging dit wel, maar 's avonds moesten wij eruit, dansen op de Koemarkt, ten strengste verboden door Moeder-overste, maar wij waren jong. Om 12.00 uur 's nachts werden wij

binnen gelaten door en wat oudere collega door de achterdeur, een keer werden wij gesnapt, het gevolg was dat wij huisarrest kregen.

De pater die ons les gaf kon 's avonds beste moppen vertellen.

Na het behalen van het *witte kruis* verlieten wij noodgedwongen het Liduina om in Amsterdam het ooievaartje te halen, dit was toen nog niet mogelijk in dit ziekenhuis.

Het was een mooie tijd in het toen nog zo rustige Purmerend en ik kijk er nog graag op terug.

TE KOOP BOEKEN

Jack Ossen

De vereniging heeft nog een aantal boeken te koop. Leden hebben vaak korting. Twee titels brengen wij graag nog eens onder uw aandacht: *Tussen twee meidagen* (Purmerend in de oorlog, 10 mei 1940 - 5 mei 1945) en *Jan Switser, getrouwen landmeter van de Beemster*. Van de opbrengst van *Jan Switser* gaat een deel naar de restauratie van het Garrelsorgel. U kunt de boeken kopen tijdens de diavertoningen.

NIEUWE LEDEN

01.03.1999	hr. A. van der Velde	De Grootweg 12	1456 AP	Wijdewormer
01.03.1999	hr. P.J.M. Nooij	Lepelaarpark 47	1444 HR	Purmerend
13.03.1999	hr. J. Bakker	Postbus 1360	1500 AJ	Zaandam
13.03.1999	hr. G.J. Kuiper	Voorstraat 25A	1931 AG	Egmond aan Zee
17.03.1999	mw. H. Stoesser	J.P. Grootstraat 23	1443 LV	Purmerend
22.03.1999	hr. S. Bark	Smetanahof 62	1628 SV	Hoorn
22.03.1999	hr. F. Rijswijk	Nekkerweg 41	1461 LC	Z.O. Beemster
22.03.1999	hr. K. Pals	Wouter Sluislaan 9	1461 AB	Z.O. Beemster
22.03.1999	hr. E. Lof	Purmerenderweg 75	1461 DE	Z.O. Beemster
22.03.1999	hr. H.J.R. de Moes	Purmerenderweg 175	1461 DJ	Z.O. Beemster
22.03.1999	mw. H. Kamps	Suze Groenewegstraat 3	1442 NA	Purmerend
22.03.1999	hr. L.M.A. Settels	Puntmosstraat 24	1441 LJ	Purmerend
22.03.1999	hr. H. Swart	Kanaaldijk 16	1441 LB	Purmerend
22.03.1999	hr. J. Nijenhuijs	Vlietstraat 7	1442 PN	Purmerend
22.03.1999	mw. A.A.M.G. Schoorl	Wollegras 58	1441 WG	Purmerend
23.03.1999	mw. T. Tol-Stiemer	Havixhorst 44	7824 BS	Emmen
23.03.1999	hr. H. Groothuizen	Bergstraat 47B	3811 NG	Amersfoort
01.04.1999	hr. H. de Vries	Vooruitstraat 11	1441 GE	Purmerend
01.04.1999	hr. J.L. Ket	Houttuinen 1	1441 AG	Purmerend
01.04.1999	hr. G. Muts	Planetenstraat 60	1443 AW	Purmerend
01.04.1999	hr. M.A. Greuter	Purmerenderweg 155	1461 DH	Z.O. Beemster
01.04.1999	hr. E. Verdonk	Tjasker 4	1444 GR	Purmerend
06.04.1999	mw. J. van het Hof	Gouw 183	1441 BT	Purmerend
06.04.1999	mw. M. Kras	Kapsteeg 10	1135 WR	Edam
15.04.1999	mw. C. Rûger-Drieënhuizen	Scheldestraat 36	1442 SE	Purmerend
15.04.1999	mw. M. Blokker	Waaigat 23	1018 AR	Amsterdam
15.04.1999	hr. B. Molkenboer	Watermolen 21	1135 LG	Edam
21.04.1999	mw. H.T. Cuypers	Overweerse Polderdijk 12	1442 AC	Purmerend
21.04.1999	hr. W.J. Cornelissen	Flevostraat 46	1442 PZ	Purmerend
21.04.1999	hr. P. Kramer	Hortensiastraat 1	1441 HJ	Purmerend
21.04.1999	hr. A.J. Kniesmeijer	Rietdekkerstraat 39	1445 KG	Purmerend
06.05.1999	mw. C. Daas-de Gier	Dorpsstraat 228	1531 HS	Wormer
06.05.1999	mw. R. Mak-de Rie	Mariastraat 29	1531 JA	Wormer
11.05.1999	mw. H. Souwer	Eemstraat 4	1442 SG	Purmerend
15.05.1999	mw. L. van Goor-Petri	Roggebotstraat 39	1443 KL	Purmerend
16.05.1999	hr. B.S.N. Rijser	Henry Dunantstraat 43	1443 GA	Purmerend
16.05.1999	hr. S. Slagt	Botterstraat 16	1443 EV	Purmerend
16.05.1999	mw. J.C. Koopmeiners	Kanaalzicht 20	1441 GT	Purmerend
16.05.1999	hr. J. van de Schootbrugge	Jasonstraat 5	1076 KW	Amsterdam
16.05.1999	hr. M. Worp	Prinsenhof 35	1442 BW	Purmerend
16.05.1999	De Ruuff	Koemarkt 57	1441 DB	Purmerend
01.06.1999	mw. M. Hoek-Brugge	Rivierenlaan 33	1442 PB	Purmerend
01.06.1999	hr. C.P.M. Stam	Rozenstraat 58	1441 HV	Purmerend
14.06.1999	hr. A.Ph.M. Jansen	Meteorenweg 77	1443 BC	Purmerend
14.06.1999	hr. H. Tol	Ds. M.L. Kingweg 106	1444 EG	Purmerend
14.06.1999	Finish Profiles B.V.	Van Ijsendijkstr 383	1442 LB	Purmerend
17.06.1999	mw. I. Mijnen	Baardmosstraat 120	1441 LW	Purmerend
01.07.1999	hr. H.R. Swart	Iepstate 6	1441 ZV	Purmerend
01.07.1999	mw. J.M. Schulein-Talsma	Tuinhof 14	1441 BN	Purmerend
03.07.1999	hr. E.A. Kardinaal	Puntmosstraat 46	1441 LJ	Purmerend
07.07.1999	hr. H.H. Kubbinga	Aquamarijnstraat 12	9743 RA	Groningen
07.07.1999	hr. A.J.M. van Diemen	Middachten 4	7339 JG	Ugchelen
07.07.1999	hr. D.C.M. Rossenaar	Tureluur 34	1452 VK	Ipendam
01.08.1999	mw. I. Doorgeest-Heiloo	Robiniastate 20	1441 ZZ	Purmerend
13.08.1999	hr. J. Boom	Schipperslaan 34	1442 AB	Purmerend

ONDERLINGE BRANDWAARBORG MAATSCHAPPIJ PURMEREND U.A.

Geachte heer, mevrouw,

Het Nederlandse fenomeen "ONDERLINGE" is bij veel mensen niet zo bekend. Mogelijk hoort U nu ook voor het eerst hiervan.

Maar wist U bijvoorbeeld ;

- dat er 400 "ONDERLINGEN" actief zijn in Nederland.
- deze "ONDERLINGEN" veelal een plaatselijk karakter hebben.
- zij daarom heel dicht bij de mensen staan.
- de "ONDERLINGEN" 36% van alle verzekeringen afsluiten in Nederland.
- O.B.M. Purmerend U.A. (Uitgesloten Aansprakelijkheid) reeds 60 jaar bestaat.
- een verzekeringsmaatschappij is in verenigingsvorm met leden.
- niet commerciëel is, dus verzekeringen afsluit zonder winstoogmerk.
- lage kosten heeft, en dus ook lage premies kan hanteren.
- verzekeringen voor o.a opstal, inboedel, aansprakelijkheid, glas, bromfiets, auto en caravan kan aanbieden.

Onderstaand geven wij u ter informatie enkele premievoorbeelden

OPSTAL/INBOEDEL	BRAND	EXTRA UITGEBREID/TOTAAL
Woonhuis Opstal	f 0,525	f 0,50 (per duizend)
Woonhuis Inboedel	f 0,525	f 0,95 (per duizend)
Garageboxen	f 1,00	n.v.t.

AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING VOOR PARTICULIEREN (AVP)	
Alleenstaanden	f 54,= per jaar
Gezin of Samenwonenden.	f 72,50 per jaar

U zult begrijpen dat dit slechts een kleine greep is van onze verzekeringen.

Wilt U meer weten, geen nood, belt u ons gerust eens op.

U zult verstueld zijn van de lage premies.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen (ook 's avonds) met Marjon Alles. Telefoon 0299-644519.

Makkesstraat 2
1447 PJ Purmerend

Telefoon/Fax
0299 - 644519

Postbank 57.61.60

Bank: VSB-Bank
rek. nr. 84.35.06.504

ABN-AMRO Purmerend
rek. nr. 58.89.35.840

K.v.K. nr. 36027294

Met vriendelijke groet,
OBM Purmerend U.A.